

1980/81:52

Tisdagen den 16 december

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

1 § Besparingar i statsverksamheten, m. m. (forts.)

Fortsattes överläggningen om trafikutskottets betänkanden 1980/81:6 och 7.

Anf. 97 SVEN HENRICSSON (vpk) replik:

Herr talman! Rolf Sellgren försäkrade före pausen att den investeringsvolym som besparingspropositionen rekommenderar innebär kraftigt förstärkta möjligheter till offensiva satsningar. Men det är denna värdering, Rolf Sellgren, som SJ inte är med på. SJ har gjort en analys av vilka objekt som måste bort eller skjutas upp, om den av utskottet rekommenderade investeringsvolymen blir normgivande. Jag sade tidigare att SJ har uttalat att man måste pruta. Denna minskning får konsekvenser på ny- och ombyggnaderna av järnvägslinjer. Inlandsbanans upprustning kommer ej att kunna genomföras. Dubbelspåret på sträckan Älvsjö–Järna kommer att senareläggas.

Rolf Sellgren nämnde hur angeläget det är att SJ får de nya Hbis-vagnarna. Dessa vagnar är mycket användbara tack vare deras flexibilitet. Ett av SJ:s problem är att man kan ha transport med sluten vagn i en riktning men kan gå miste om återtransporten på grund av att den är av annan karaktär som kräver en öppen vagn. Dessa Hbis-vagnar är så beskaffade att de möjliggör att man fraktar gods för sluten vagntransport i en riktning och gods avsedd för öppen vagn i den andra riktningen. Det skulle innebära oerhörda besparingar för järnvägen, om dessa vagnar fanns i tillräcklig mängd – nu är det brist på dem.

Besparingspropositionen – man skulle egentligen kunna sätta ordet besparing inom citationstecken – innebär enligt SJ att man måste pruta ner upphandlingen av Hbis-vagnar med 880 vagnar per år. Jag kan inte se att det är förenligt med en offensiv satsning. Den besparing man här talar om är en besparing i den meningen att man prutar bort anslagsmedel. Det är inte en

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

besparing i den meningen att man skaffar sig resurser med vilka man kan bedriva trafik som i och för sig innebär besparingar.

Anf. 98 BERTIL ZACHRISSON (s) replik:

Herr talman! Rolf Sellgren gjorde en jämförelse mellan hur SJ var på den socialdemokratiska regeringens tid och hur SJ är nu. Det finns i och för sig kritik att rikta mot den dåvarande socialdemokratiska järnvägspolitiken – det är jag helt medveten om. Men en sak var alldeles klar, herr Sellgren. Det räcker med att läsa propositionens text och titta på den tabell som finns i propositionen för att få klart för sig att SJ då drevs ekonomiskt sunt. SJ gick ihop, och företaget visste vilka resurser det hade till sitt förfogande. Det är nu som det råder ekonomiskt kaos i SJ. Det är nu som alla de löften ni ställer ut inte motsvaras av satsningar i verkligheten. Det är detta som är den stora skillnaden. Det är nu som SJ håller på att dra på sig en verklig förtroendekris när det gäller förhållandet till den resande allmänheten.

Rolf Sellgren försökte ge ett intryck av att de pengar som nu är utlovade minsann skall åstadkomma praktiskt taget allting i världen. Sven Henricsson har naturligtvis alldeles rätt. Det här kommer att innebära besparingar. Men det som kommer att hända, herr Sellgren, som vi alldeles nyss var inne på, det är att vägarna blir sämre, färjor kommer att dras in. Taxorna på SJ går upp, tågserVICEN i glesbygden blir mycket sämre, och SJ får inte de investeringar SJ behöver för att kunna svara mot de behov som den resande allmänheten har. Dessutom står minsann herr Sellgren här och lovar nya ting, som bl. a. skall hända på järnvägarna. Han har t. o. m. mage att lova en egen lokal färja – som det naturligtvis inte finns någon täckning för. Antingen är det som herr Torwald säger, att det här skall avgöras i sin ordning och ruljansen finns i vägverket, eller också gör man som vi nu föreslår, dvs. att man vidtar den exceptionella åtgärden att gå in i något enskilt fall och lyfta fram det. Vi anser nämligen att vi samhällsekonomiskt skapar en bättre ekonomi på det sättet.

SJ:s strukturplan innebär, herr Sellgren, inte någon offensiv satsning. Man kan inte ens sopa rent med hjälp av de pengar man får. Dessutom kommer den inflation som ni nu har ställt till med i det här landet att innebära att de resurser man redan har är urholkade.

Kan herr Sellgren tala om på vilket sätt SJ:s stora underskott skall klaras av? Propositionen visar på två vägar, nämligen taxehöjningar och personalindragningar. Och man kan i förväg tala om att det bara innebär att SJ:s kris blir större än den var.

Herr Sellgren var 1979 med på att ge SJ utomordentligt bra förutsättningar genom de skrivningar vi gjorde då. Det gav SJ konkreta och rejäla möjligheter att komma ur den kris järnvägen var inne i. Det förslag herr Sellgren i dag, ett år senare, är beredd att skriva under innebär att järnvägsföretaget går in i en ännu allvarligare kris.

Anf. 99 ROLF SELIGREN (fp) replik:

Herr talman! Hur mycket Bertil Zachrisson än höjer rösten och hur han än driver den här frågan med större och större intensitet, så är det ofrånkomligt att den satsning som görs för SJ är en offensiv satsning, därför att den ökar i reala termer med i genomsnitt 5 % de närmaste fem åren. Det är ett kraftigt löfte i en tid när ekonomin för landet är trång och besvärlig.

Den kritik som Bertil Zachrisson för fram om att SJ förut drevs sunt men nu drivs mot ett ekonomiskt fördärv är egentligen en kritik som Bertil Zachrisson riktar mot SJ.

När det gäller satsningen på nytt materiel så finns det utrymme för sådant med de pengar som SJ nu får till investeringar.

Kritiken som Bertil Zachrisson riktar mot SJ skulle ha förts fram under den förra regimens tid, för det var då som biljettprishöjningar och personalin- dragningar var melodin inom SJ – att snåla, att spara in och att knappa in överallt. Det vet Bertil Zachrisson betydligt bättre än jag.

Ja, Sven Henricsson, den tekniska beskrivningen av Hbis-vagnen är helt riktig. Jag sade ju att den var bra. Det är just den här eftersläpningen, Sven Henricsson, som har skett under den tidigare delen av 1970-talet som har gjort att SJ inte har kunnat förnya sin vagnpark. Det är under de senaste åren man har fått göra det. Och inom den här ramen för investeringshöjningar måste det göras olika prioriteringar. Man kan inte ha samma prioriteringsmodell som SJ har i sitt förslag, det är helt uppenbart. Jag vet att generaldirektören Bengt Furbäck inför utskottet uttalade sin tillfredsställelse över den del av budgeten som rörde SJ. Han sade att regeringens plan innebär att man ökar mot slutet av perioden, men han skulle hellre vilja ha ökningen från början av perioden. Det var endast den skillnaden. Han var helt nöjd med den investeringsplan han hade fått. Och här står Bertil Zachrisson och andra och kritiserar som om de inte hade någon historia bakom sig.

Anf. 100 BIRGER ROSQVIST (s):

Herr talman! Jag hade närmast tänkt beröra de båda reservationerna nr 6 och 7 i trafikutskottets betänkande, och jag skall försöka hålla fast vid det, men eftersom utskottets talesman tidigare i kväll ironiserade en del över utskottets initiativ i vad det gäller brobyggnationer som skulle ersätta färjor vill jag säga några ord om detta.

Det som föreslagits i den socialdemokratiska motionen om att bygga en del broar för att ersätta vissa färjeleder betraktar vi som en offensiv satsning. Förslaget har tillkommit mot bakgrund av att vi vill göra satsningar i infrastrukturen och möjliggöra en industriell utveckling i berörda områden. Vi menar att satsningen kan bli till hjälp för näringslivet och även för de människor som bor i de bygder som satsningen berör.

Rune Torwald ironiserade över vårt förslag om en bro vid Bjursundsström i Kalmar län. Han räknade upp hur många gånger det hade motionerats om den här bron och sade att utskottet tidigare hade avstyrkt kraven. Det är riktigt att vi har avstyrkt de här förslagen, men motionerna innehöll ju inte

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

några förslag om att särskilda medel skulle anvisas för att bygga bron. Från socialdemokratiskt håll har vi nu föreslagit att man genom omflyttningar i den s. k. besparingsplanen skall avsätta totalt 50 milj. kr. för brobyggnation.

Bron vid Bjursundsström finns med i vägplanen, men huruvida den planen kan hållas vet vi mycket litet om. Jag har svårt att tro att så kan bli fallet, eftersom ju anslagen bantas – det har vi också fått veta. Bron är mycket viktig i och för sig, och när vi nu för fram det här förslaget om att den skall byggas omgående, så innebär detta att vi samtidigt vill anslå pengar till det. En av orsakerna till att vi vill satsa på just den här bron är en skrivelse som kom till trafikutskottet i slutet av augusti – det är alltså inte alls länge sedan. I den underströks att det fanns ett ökat behov av bro i stället för färja vid Bjursund, och man framhöll att påtaglig risk förelåg för att de i Loftahammar etablerade industrierna skulle försvinna om inte bron byggdes med det snaraste. Vidare står det i den här skrivelsen: "Vi fordrar att brobygget igångsätts med det allra snaraste!"

Jag vet att detta är ett viktigt och angeläget projekt, och jag är glad att vi från socialdemokratiskt håll har tagit fram detta och pekat på att vi måste bygga bron. Det glädjer mig också att det är en riksdagsman från centerpartiet som har skickat skrivelsen med det här uttalandet och kravet till trafikutskottet för mindre än fyra månader sedan. Jag hoppas att det skall bli en positiv lösning på den här frågan.

Herr talman! Jag vill sedan gå in på frågan om bidraget till sjöfolkets fria resor. – Sjöfolket åker ju också över vatten, och vi vill som sagt bygga broar över vatten. I det här fallet tar vi bort färjorna och sjöfolket får på det sättet mindre jobb, men det får de väl overse med. – Bidraget till sjöfolkets fria hemresor är avsett för de sjömän som arbetar på båtar som går i trafik långt bortanför Sverige. I våras, när den sjöfartspolitiska propositionen presenterades, föreslog kommunikationsministern att bidraget skulle avskaffas. Från socialdemokratiskt håll förde vi vid det tillfället fram en annan uppfattning, och vi fick också riksdagsmajoritet för vårt krav att de fria hemresorna skulle bibehållas. Det rör sig om 18 milj. kr. om året. Vi anser att de fria hemresorna är en viktig social och ekonomisk förmån för de ombordanställda. Kostnaderna även för arbetsgivarsidan, dvs. rederierna, är betydande, främst för sådana rederier vilkas fartyg sällan eller aldrig anlöper svenska eller närliggande hamnar. Det betyder att dessa resor till Sverige blir mycket långa och därmed dyrbara.

Det sjöfartspolitiska program som riksdagen tog ställning till i våras inriktar sig mest på att stödja sådan trafik som går på Sverige. Men vi är som sagt inte heller nu beredda att medverka till att den svenska sjöfart som går i fjärrfart utan trafikanknytning med Sverige får sin konkurrensförmåga nedsatt. Vi anser det också angeläget att bidraget till hemresor för de ombordanställda bibehålls, så att de sociala nackdelar som är förknippade med längre tjänstgöring ombord på handelsfartyg kan minskas. Vi kan därför inte nu acceptera att bidragen till hemresorna avskaffas. Vi vill att bidragen skall bibehållas även nästa budgetår.

Jag vill alltså, herr talman, yrka bifall till reservationen 6 som fogats till trafikutskottets betänkande nr 6.

När det sedan gäller förslag om avveckling av tjänstebrevsrätten för icke statliga organ har vi från socialdemokratisk sida längre gående förslag än propositionen om att minska statens utgifter eller, om man så vill, öka statens inkomster. Denna fråga är inte ny. Den aktualiserades redan år 1973, då en särskild sakkunnig fick i uppdrag att utreda frågan om tjänstebrevsrätten för icke statliga organ. Denna utredning kom fram till att tjänstebrevsrätten har ett betydande ekonomiskt värde. 1974 var den värd i runt tal 50 milj. kr.

I en proposition som kom på riksdagens bord 1976 föreslogs riktlinjer för avveckling av tjänstebrevsrätten för icke statliga organ. Skälen härför var bl. a. då att man ansåg det angeläget att omfattningen av det statliga ekonomiska stödet till olika verksamheter bättre kunde kontrolleras och regelbundet omprövas, om denna rätt slopades, samt att klara gränser kunde skapas för vilka som skulle ha denna tjänstebrevsrätt.

Tjänstebrevsrätten för icke statliga organ har stor omfattning. Den gäller för bl. a. 15 kyrkliga organ, 13 akademier och lärda samfund, frivilliga försvarsorganisationer, fastighetsregisterförare, veterinärer och ett stort antal icke statliga sjukvårdsinrättningar. Tjänstebrevsrätten för kyrkliga organ bör enligt departementschefen vila i avvaktan på fortsatta överläggningar om det framtida förhållandet mellan staten och kyrkan, medan kommunikationsministern anser att man på en del andra områden skall börja undersöka om det verkligen inte går att konkretisera det beslut som riksdagen antog 1977. Men kommunikationsministern anser inte att detta kan bli någon verklighet än på flera år. Vi socialdemokrater menar dock att detta skall kunna börja fungera redan från budgetårsskiftet 1981, dvs. från den 1 juli 1981. Vi menar att den inskränkning i tjänstebrevsrätten som kommunikationsministern talar om i propositionen kan snabbas på med några år. Men vi vill dessutom gå litet längre. Vi menar att tjänstebrevsrätten för kyrkliga organ bör slopas, dock icke för sådana ärenden som gäller folkbokföringen och domkapitlen. På detta sätt skulle vi kunna tillföra statskassan ca 20 milj. kr. eller minska utgifterna med samma belopp – vilketdera man nu vill göra. Här är ett exempel, herr talman, som jag kan anföra på att vi från socialdemokratiskt håll också är beredda att föreslå intäkter till budgeten.

Jag ber därmed, herr talman, att få yrka bifall till reservationen 7 som är fogad till detta utskottsbetänkande.

Anf. 101 ARNE ANDERSSON i Gamleby (s):

Herr talman! Jag har tillsammans med de övriga socialdemokratiska ledamöterna på Kalmarlänsbänken i anslutning till regeringens proposition 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten motionerat om att riksdagen skulle ge regeringen till känna vår mening om färje- resp. broförbindelse vid Bjursundsström i Kalmar län.

Vi menar att de besparingsåtgärder som regeringen aviserar inom färjedriften inte kan accepteras. De skulle, om de genomfördes, drabba en

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

redan hårt utsatt glesbygdsbefolkning när det gäller kommunikationerna. Som alternativ till regeringens sparplan menar vi att det är en riktig ekonomisk utveckling att ersätta den allt dyrare färjeförbindelsen vid Bjursundsström med en bro.

Projektet bro vid Bjursundsström är färdigt för att praktiskt taget omgäende igångsättas. De uppgifter som förekommit om att vattendom inte skulle finnas är felaktiga. Både vattendomstolens och vattenöverdomstolens ställningstaganden är klara och meddelade. Däremot föreligger en formell framställning om överprövning hos högsta domstolen. Domstolens ställningstagande till en eventuell överprövning kommer att meddelas i januari nästa år.

Det föreligger en kompakt opinion för genomförande av projektet bro vid Bjursundsström, både på det lokala och på det regionala planet.

Många krafter har varit engagerade för projektets utveckling. Senast under sommaren i år förekom ett allmänt opinionsmöte ute i Loftahammar med bl. a. riksdagsledamoten Ivan Svanström som anförare. Vid opinionsmötet antogs en resolution som tillställdes regeringen och berörda myndigheter.

Jag vill citera ett par avsnitt ur resolutionen: "Vi nöjer oss inte med föreslagen tidsplan" – tidsplanen gäller alltså den rullande vägplaneringen – "utan vill ha arbetet omedelbart igångsatt, så att bron kan vara färdig 1983. --- Vi hävdar att ytterligare förhållande av brobygget vid Bjursund kan komma att medföra mycket stora bekymmer för näringsliv och service i bygden samt bibehålla de betydande trafiksäkerhetsrisker, som färja och tidtabell medför."

Jag vill ansluta mig till meningarna i de här anförda citaten. Och jag förutsätter faktiskt att Ivan Svanström och Ewy Möller stöder den socialdemokratiska utskottsreservationen under avsnittet Den statliga färjeverksamheten, punkt 2 b. Det måste man ju göra eftersom man i augusti i år ställde sig bakom de här kraven på att man skulle strunta i gällande planering och omedelbart igångsätta brobygget. Och jag utgår ifrån att man var medveten om att det förutsattes särskilda ekonomiska insatser, precis det vi nu föreslår. Om man stöder den socialdemokratiska reservationen, vilket jag förutsätter, blir kraven från augusti månad uppfyllda.

Jag vill ytterligare en gång framföra en vädjan till Ivan Svanström och Ewy Möller om att nu direkt medverka till att projektet Bro vid Bjursundsström tilldelas 14 miljoner som ett extra anslag. Då har ni samtidigt medverkat till att projektet omedelbart kan igångsättas.

Min och några andras motion 1980/81:56 är helt tillgodosedd i den socialdemokratiska reservationen nr 2, varför jag till sist, herr talman, yrkar bifall på samtliga punkter till reservation 2, som är fogad till trafikutskottets betänkande 1980/81:6.

Anf. 102 IVAN SVANSTRÖM (c):

Herr talman! Det är närmast rörande att i denna sena timme och inför ett inte alltför stort antal ledamöter i kammaren få lyssna till de vädjanden som i

första hand Arne Andersson i Gamleby men även i viss mån Birger Rosqvist har riktat till mig.

Jag skall så småningom besvara de framställda frågorna. Innan dess vill jag konstatera att det är förvånansvärt och beklagligt att det under den tid då Birger Rosqvist tillhörde majoriteten i utskottet och även tillhörde det parti som var i regeringsställning inte kom några offensiva förslag när det gäller den satsning som Birger Rosqvist talar om – dvs. satsningen på broar i stället för på färjelägen.

Jag noterar tacksamt att ni öppet har redovisat att man i samband med sparplanen från regeringens sida har funnit det nödvändigt med ytterligare ett anslag – visserligen är det tillfälligt, men det rör sig ändå om 50 miljoner.

Det finns också anledning att något orda om vattendomen i fråga om Bjursundsbron. Jag har låtit vår förnämliga upplysningstjänst forska i ämnet, och jag ber att till kammarens protokoll få läsa in följande mål i vattendomstolen angående bron över Bjursundsström:

”Vattendomstolen i Växjö avgjorde den 12 september 1979, domsnummer DVA 51/1979, ett mål angående bro över Bjursundsström mellan Strömsholm och Bjursund i Loftahammar socken, Kalmar län.

Vattendomstolens utslag överklagades till Vattenöverdomstolen, Svea hovrätt.

Vattenöverdomstolen avgjorde målet den 19 maj 1980. Detta utslag har överklagats till Högsta Domstolen.”

Arne Andersson är ju inte helt främmande för hur den här frågan kommer att behandlas. Jag hoppas att ärendet skall avgöras fortare än jag i mina mörka stunder tror. I varje fall är det här nödvändigt med ett domstolsutslag.

Behovet av att hejda ökningstakten i fråga om de statliga utgifterna torde vara ostridigt. Det erkänner varje sansad bedömare i och utanför det här huset. Det blir naturligtvis svårare när åtstramningen drabbar områden som vi var och en för sig anser ligga vårt hjärta eller vår hembygd nära. Det råder ingen tvekan därom. Den påtryckning – eller om man skall kalla det för utmaning eller frestelse – som har framförts i de lokala socialdemokratiska tidningarna sedan det blev känt att den motion väckts som Arne Andersson har redogjort för, men även sedan trafikuskottets ställningstagande offentliggjorts, har jag upplevt som mycket besvärande.

I trafikuskottets betänkande nr 6 behandlas bl. a. vissa besparingar i samband med den statliga färjetrafiken. Man berör också frågan om färjan över Bjursundsström i Kalmar län. Jag tycker att trafikuskottets skrivning i fråga om färjetrafiken kan anses tillfredsställande. Om den saken har det ordats tidigare i den här debatten.

Eftersom jag – som förut redovisats av Rune Torwald – i många år genom att väcka motioner och genom att framställa interpellationer och frågor här i riksdagen har arbetat för att få färjetrafiken ersatt med en bro, vill jag ytterligare något uppehålla mig vid brofrågan.

I en motion som väcktes någon gång under 1970-talets första år redovisade

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

jag tämligen utförligt med utgångspunkt i ett akademiskt examensarbete vid Linköpings högskola – numera universitet – att byggandet av en bro över Bjursundsström samhällsekonomiskt skulle vara mycket lönsamt.

Även vid den tiden satt, som sagt, herr Rosqvist, i trafikutskottet, men han höjde varken ögonbryn eller finger för att stödja motionen. Motionen har emellertid upprepats varje år. Under den allmänna motionstiden 1980 var, till min stora glädje, även Arne Andersson i Gamleby med på motionen. Men Birger Rosqvist och övriga socialdemokrater, mina egna partikamrater och övriga företrädare för de borgerliga partierna, således tyvärr ett enigt trafikutskott, har avvisat våra motioner år efter år med motiveringen att riksdagen ej kan besluta i enskilda detaljer.

Flerårs- och långtidsplaner skall upprättas i samverkan mellan läns- och centralmyndighet. Beträffande länsvägar, vari Bjursundsbrobygget ingår, fastställs sedan 1978 flerårsplanerna av länsstyrelsen. I Kalmar län har jag inte säte och stämma i denna förnämliga församling, men väl Arne Andersson.

I gällande plan anges brobygget vid Bjursund starta 1982. Och i det sammanhanget kommer jag in på det stora opinionsmötet i Loftahammar i somras, som verkligen för mig var något av en upplevelse. Där deltog hembygdsföreningarna i Lofta och Loftahammar, Riksförbundet för hembygdsvård, företrätt av sin ordförande – det är jag själv –, LRF-avdelningarna i Lofta och Loftahammar, den fackliga organisationen i Loftahammar med bl. a. flera medlemmar som jobbar hos Wienerbagaren AB, en industri som är mycket beroende av bron. Det var en uppslutning av bygdens folk som jag icke sett maken till. Jag fungerade av en tillfällighet som ordförande, och jag skrev också under den resolution som avfattades.

Jag kan gott erkänna att det var den första demonstration som jag deltog i. Den var visserligen bilburen – det var lastbilar, traktorer, grävskoppor och t. o. m. några spridda personbilar, alla försedda med plakat som krävde ett snabbare igångsättande av bron.⁸

I resolutionen begärdes, som Arne Andersson nyss alldeles riktigt redovisade, att brobygget skulle startas så snart som möjligt och att bron skulle vara färdigställd 1983. Det är klart att jag och de andra arrangörerna beklagade att icke kommunikationsministern, som var inbjuden till sammankomsten, hade haft möjligheter att komma. Vi hade inte heller fått någon representant för vägverket, som också hade fått inbjudan. Men länsmyndigheterna var synnerligen väl företrädde och även kommunen. Det var med andra ord ett lyckat möte – jag skulle vilja säga att det var ett riktigt härligt möte.

Från vägverket har det ansetts angeläget att starten sker så tidigt som möjligt, även därför att befintliga färjor är i det närmaste uttjänta och snart nog måste bytas ut med tanke på trafiksäkerheten. Det finns enligt uppgift inga exakt lika färjor att anskaffa. Färjebyte medför således ombyggnad även av landfästena. Såväl färjebyte som omändring av övriga anordningar för färjedrift, som endast skall fortgå en kortare tid tills bro blir färdig, måste anses som onödiga utgifter – som att kasta pengarna i sjön, i det här fallet i

Bjursundsström!

Jag vidhåller därför min tidigare inställning att brobygget bör komma i gång så fort som möjligt. Tyvärr har, som jag nyss framhöll, den fastställda vattendomen överklagats, och brobygget kan inte – oberoende av övriga beslut – igångsättas förrän slutlig dom har fallit.

Den så småningom fastställda vattendomen kan medföra ändringar i projekteringen, varjämte infordrande av entreprenader o. d. tar sin tid. Hur beklagligt det än är kan här berörda förhållanden i sämsta fall omöjliggöra en byggstart före 1982, alltså det årtal som ingår i den fastställda planen. Genom atomkraftbygget i Oskarshamn bedöms situationen på arbetsmarknaden i Kalmar län bli sådan att inte heller arbetsmarknadsmässiga skäl möjliggör att AMS-medel anvisas. Opinionsmötet pekade emellertid i det sammanhanget på att arbetsmarknadsläget även i det närliggande Östergötlands län bör beaktas.

I anledning av besparingspropositionen begärs nu, som redan sagts, i motion 1980/81:56 av Arne Andersson i Gamleby och övriga socialdemokrater på Kalmarlänsbänken att en bro byggs vid Bjursund. Samma krav har de haft möjlighet att ansluta sig till under hela 1970-talet – men då passade det inte. I motionen finns inte ett ord om tidigareläggande. I reservationen däremot talas det i anslutning till ett socialdemokratiskt krav i motion 1980/81:86 av Bertil Zachrisson m. fl. om att projektet vid Bjursund kan igångsättas omedelbart, om 15 miljoner av de sammanlagt begärda 50 miljonerna anvisas som extraanslag.

Som jag sade inledningsvis framstår det som helt ofrånkomligt att minska ökningstakten i de statliga utgifterna. Hur smärtsamt det än kan kännas för mig personligen och för den berörda befolkningen vill vi som länge kämpat för denna bro erkänna att även vi måste dra vårt strå till stacken. Någon nämnvärd försening torde det inte bli fråga om, även om vi följer utskottsförslaget.

Herr talman! Utan att göra anspråk på att bli betraktad som någon särskild gammal räv tänker jag inte trampa i den skickligt uppgillrade socialdemokratiska rävsaxen. Jag kommer därför att rösta med utskottet.

Anf. 103 BIRGER ROSQVIST (s) replik:

Herr talman! Nu togs jag ur villfarelsen att Ivan Svanström skulle vara beredd att stödja det här kravet, så att detta brobygge skulle kunna bli verklighet.

Ivan Svanström säger att jag före 1976 inte ens höjde ögonbrynen när denna fråga behandlades i utskottet. Jag vet inte vad Ivan Svanström har för spejare i utskottet, men de måste vara väldigt vakna om de sitter och noterar när, var och hur man höjer ögonbrynen eller inte gör det.

Litet mer allvar nu, Ivan Svanström! Orsaken till att vi inte kunde tillstyrka detta förslag i trafikutskottet i mitten på 1970-talet har bl. a. Ivan Svanström själv berättat om. Ivan Svanström ironiserar över att vi vill bygga denna bro nu, därför att vattendomen inte skulle vara klar och att den lagliga rätten således inte skulle finnas. Finns den inte nu, fanns den väl inte heller i mitten

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

på 1970-talet.

Vad som ytterligare gör att Ivan Svanströms resonemang är felaktigt är att han inte krävde några pengar till projektet när han skrev sina motioner under 1970-talet. Ivan Svanström godtog vad trafikutskottet då sade. När riksdagen enhälligt avlog dessa motioner, så var en av dem som deltog i de enhälliga besluten Ivan Svanström.

Jag trodde att Ivan Svanström menade allvar när han var ute och mötte folket och på basis av det skrev brev till riksdagens utskott och begärde att brobygget skulle igångsättas omedelbart. Men jag får väl nu överge den tron eller den förhoppningen.

Jag vill sluta denna replik med att säga: Höj ögonbrynen nu, Ivan Svanström, så kan vi här bygga en bro över blockgränserna. Det behövs förresten bara en liten spång, så klarar vi detta brobygge. Det hänger bl. a. på Ivan Svanström.

Anf. 104 ARNE ANDERSSON i Gamleby (s) replik:

Herr talman! Jag måste något kommentera det som Ivan Svanström anförde i sitt inlägg.

Överklagandet av vattendomstolarnas utslag till högsta domstolen gäller brohöjden. 15 meters höjd är fastställd, och avlysning har skett på den nivån. En sådan äger inte rum utan att regeringen är inkopplad. Jag ifrågasätter starkt att högsta domstolen kommer att bevilja överprövning i detta sammanhang, men det skall jag inte närmare utveckla. Jag är ganska övertygad om att detta överklagande inte kommer att hindra en snabb start av bygget vid Bjursunds ström, om detta projekt får stöd.

Jag noterade att det tidigare i dag talades om dubbelspel, och jag vill faktiskt påtala det fantastiska dubbelspel som utvecklades här av Ivan Svanström. Också Birger Rosqvist var inne på detta alldeles nyss. I augusti i år gick Ivan Svanström ut inför allmänheten i Västerviksområdet med pukor och trumpeter – nästan som på ett frälsningsmöte, om jag uppfattade herr Svanström rätt – och sade att man ville upphäva gällande vägplaner och önskade att detta projekt skulle igångsättas omedelbart. Men hur gick det sedan? Man har fullständigt struntat i detta.

Det var väldigt många människor som var närvarande vid det tillfället, och jag förmodar att de flesta trodde på herr Svanström och på vad som sades i resolutionen. Men nu står herr Svanström här och säger att det var en tillfällighet att han fungerade som ordförande. Jag kan avslöja att det ändå var Ivan Svanström som kallade till opinionsmötet, så det var ingen tillfällighet. Det kan ligga dubbelspel också bakom sådana redovisningar inför kammaren.

Herr Svanström gör vidare litet insinuanta påståenden om fastställande av flerårsplanerna i länsstyrelsen. Ja, herr Svanström deltar inte där – han är annars med i de flesta sammanhang – men det finns andra centerpartister från bygden som sitter med, och jag har bett dem att ge mig ett tips om ett alternativ, t. ex. att flytta tillbaka det projekt som gäller förbifarten vid Oskarshamn, till förmån för Bjursundsström, men något sådant besked vill

de inte ge. Utåt kan man dock under dubbelspelets täckmantel påstå att vi socialdemokrater inte har drivit denna fråga. Vi har verkligen hållit oss framme för att ta upp den i rätt sammanhang. Jag vill erinra om att första gången projektet kom in i vägplanerna var i samband med att vi löste upp grälet mellan centerpartister och moderater i Loftahammar.

Anf. 105 KURT HUGOSSON (s) replik:

Herr talman! Tidigare i kvällens debatt har vi fått konstaterat hur centerpartiets och folkpartiets talesmän i huvudfrågan i denna debatt har sprungit ifrån sina tidigare beslut och uttalanden. Men jag får säga, herr talman, att det var en stilla västanfläkt jämfört med vad vi nu har fått uppleva genom herr Svanströms inlägg.

Vi har till trafikutskottet fått in en av herr Svanström undertecknad skrivelse, som vi har behandlat seriöst – liksom alla skrivelser som vi får in till utskottet – men nu får vi det beskedet från herr Svanström att det var en tillfällighet att han skrev under den skrivelsen. Det är häpnadsväckande, herr talman. Efter detta inlägg har jag förståelse för att folk i allmänhet hyser ett allt mindre förtroende för politiker. Det dubbelspel på politikens hemmaplan som herr Svanström har givit uttryck för här i kväll är nog dock rekordet i Sveriges riksdag.

Anf. 106 IVAN SVANSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Det är underbart att bli utnämnd till rekordhållare i dubbelspel och det ena med det andra. Om jag inte hade varit med i det här sammanhanget så länge, skulle jag knappast tro mina öron. Jag är ledsen att jag på det sättet till den milda grad har rubbat jämvikten hos socialdemokraterna både i utskottet och bland mina kamrater på länsbänken.

Jag hoppas också, Arne Andersson, att frågan om vattendomen kan reda upp sig. Jag vet mycket väl att det är den segelfria höjden det är fråga om. Till Birger Rosqvist kan jag säga att om inte vattendomen hade överklagats hade den legat fast. Vid det tillfälle då det var möjligt att göra ett uttalande i enlighet med mina och andras motioner hade man inte behov av någon vattendom omedelbart.

I länsstyrelsen fastställer man, Arne Andersson, sedan 1978 planerna för länsvägar, som denna fråga ingår i. Men det var en ny uppgift för mig att man i förbifarten skulle kunna ta vägen över Oskarshamn, som är en riksväg, numera t. o. m. klassad som Europaväg, och använda det anslaget till bron vid Bjursund. Den vägen betecknas nu som länsväg. Det övergår i varje fall min förmåga att fatta att man kan göra så. Men kan det ske och länsstyrelsen i Kalmar kan åstadkomma detta har de verkligen mina lyckönskningar. Vi har från centerns sida länge hävdats att vi skall satsa mer på länsvägarna än på riksvägarna. Men såvitt jag förstår går det inte att föra över pengar på det sättet.

Vi fick aldrig klarhet i vilket gräl det var fråga om på grund av att taletiden var ute för Arne Andersson. Om vårt privata gräl på Kalmar läns bank inte kan glädja någon, kan det i varje fall reta en del av kammarens ledamöter.

Det blir så i de här frågorna att vi gärna ställer upp i våra små lokala spørsmål. Det är egentligen inte meningen, och för mig har önskan att kunna medverka till att göra en besparing i det här sammanhanget vägt över de privata synpunkterna för hemlänet. Om det kallas dubbelspel får jag stå för det.

Anf. 107 ARNE ANDERSSON i Gamleby (s) replik:

Herr talman! Det inte bara kallas dubbelspel, det är dubbelspel, herr Svanström, att agera på detta sätt.

När det gäller tilltron till vägenslaget är det faktiskt på det sättet att vägverket och departementet aviserar nedskärningar i de totala anslagen. Det kommer att gå ut över alla de projekt som skall utvecklas i länen. Oron är väldigt stor i det här sammanhanget, men herr Svanström oroar sig inte ett ögonblick i dag över det förhållandet att den totala summa som blir tillgänglig krymper och krymper. Den krymper också reellt på grund av inflationen. Jag är allvarligt övertygad om att när budgetpropositionen kommer i januari tvingas herr Svanström att omgäncande revidera sin inställning till möjligheten att få igång bl. a. projektet vid Bjursundsströmsholmen inom rimlig tid. Det tycker jag också man skall ta hänsyn till.

Sedan talar Ivan Svanström om att centern vill satsa på länsvägar m. m. Jag vet inte hur det står till med det egentligen. Det är väl också litet av dubbelspel, när man ibland hänvisar till den inriktningen. Jag har inte sett särskilt mycket av den i verkligheten.

När jag nämnde omprioritering av projekt gjorde jag det för att ta ett exempel – det finns naturligtvis många andra. Men jag tycker det är illavarslande, när ansvarsmedvetna politiker anspelar på sådana saker, eftersom de innerst inne vet hur det går till att prioritera vägplaner. De går ut i olika sammanhang, även till massmedia, och insinuerar att vi socialdemokrater inte har drivit den här frågan. Själva gör de det inte. De kan det inte. Vi har en rullande planering, och det är väldigt svårt och ytterst sällsynt att man inom den planen gör omprioriteringar. Det kunde man tala om, men det gör man inte. Det är också något av ett dubbelspel, herr talman.

Anf. 108 IVAN SVANSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Arne Andersson i Gamleby säger att jag inte oroar mig. Själva oroar han sig i högsta grad t. o. m. för den kommande budgetpropositionen.

Det är helt uppenbart att vad vi resonerar om i dag och även har resonerat om tidigare vid ett stort antal tillfällen är möjligheterna att minska ökningstakten i statens utgifter. Att söka minska utgifterna är något som i varje fall jag såsom ansvarskännande riksdagsledamot måste ta på allvar. Det kan inte vara rimligt att vi låter statens utgifter rulla vidare hur berättigade önskemålen om ökade bidrag och mer pengar än kan vara. Därför har jag, herr talman, från riksdagens talarstol nyss sagt att vi i vår bygd – och jag tror att jag känner bygden minst lika bra som Arne Andersson – är beredda att ta på oss de ytterligare bekymmer som det kan medföra att inte nu föreslå utgifter på ytterligare 50 milj. kr. i form av ett extra anslag, varav 14 milj. kr.

skulle tillfalla broprojektet vid Bjursundsström. Det är för mig helt omöjligt att gå med på ett sådant förslag i ett sammanhang då vi diskuterar en mycket angelägen bromsning av den ständigt stigande ökningstakten i våra statsutgifter.

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

Tredje vice talmannen anmälde att Arne Andersson i Gamleby anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 109 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Tyvärr har kommunikationsministern lämnat kammaren. Jag hade faktiskt tänkt ta upp en fråga med honom. När man här i kammaren debatterade indragningar av färjeförbindelser hade Märta Fredrikson bl. a. ställt en fråga till kommunikationsministern om eventuell tidigareläggning av arbetet med Svanesundsbron. Kommunikationsministern anförde då att det var för tidigt att säga någonting om det. Bron är planerad att byggas 1988. Egentligen är det anmärkningsvärt att kommunikationsministern inte talar om de verkliga förhållandena, de ekonomiska realiteterna. I besparingspropositionen sägs ju klart ifrån vad som kommer att hända med de objekt som finns i vägbyggnadsplanen: ”De föreskrifter som regeringen lämnat i årets regleringsbrev – innebärande att vägverket bör räkna med i stort sett nominellt oförändrade byggandeanslag – kommer att medföra att endast ca hälften av de återstående objekten i flerårsplanen kan byggas under planperioden.”

Jag förstår att kommunikationsministern får litet kalla fötter, när man överför detta till de angelägna objekt som det är fråga om. Svanesundsbron är ett stort objekt, som kommer att kosta i varje fall över 150 miljoner. Att hälften av objekten försvinner fram till 1988 innebär i praktiken en fördubbling av tiderna. Svanesundsbron kommer med andra ord att byggas någon gång omkring 1996, om man efter 1988 kan hålla oförändrad takt.

Jag hade hoppats att få kommunikationsministern att klarlägga detta. Att besparingspropositionen slår så hårt är ju en realitet vi får leva med ute i länen. Det finns många andra exempel att anföra. I Uddevalla exempelvis blåser det nu upp något av en storm, därför att förbipassagen kommer att senareläggas.

Tyvärr får vi väl inget svar i dag av kommunikationsministern. Jag hoppas att han kan leverera ett vid något annat tillfälle.

I Bohuslän har vi gjort ett förslag till handlingsprogram för en levande skärgård. Vi har mycket starkt betonat vikten av sysselsättning och bättre boendeförhållanden i skärgården. Vi vill ha flera människor i sysselsättning där. Vi har i vårt förslag till handlingsprogram för skärgården också sagt att kommunikationerna är väsentliga. Det är alltså fråga om bättre färjeförbindelser för skärgårdsbefolkningen – inte förslag om indragning av färjeförbindelser. Det är också fråga om att i vissa fall ersätta färjeförbindelser med broar.

Beträffande de broar som vi socialdemokrater i Bohuslän har förespråkat i vår motion vill jag bara säga följande. Det är mycket angelägna brobyggen

som man i Bohuslän har kämpat hårt för. På Klädesholmen pekar man på de problem man har fått i samband med Almöbrons ras. Man pekar på att näringslivet på Klädesholmen har behov av en bro.

Vi vet att de broar vi motionerat om på mycket kort tid tjänar in de driftkostnader vägverket har. Här i kammaren finns en ledamot som varit med och uppvaktat om en bro till Klädesholmen, som man både på Tjörn och på Klädesholmen anser mycket angelägen. Näringslivet behöver bron, både för transporter av gods och av alla dem som arbetar i företagen på Klädesholmen.

Herr talman! Jag yrkar med detta bifall till reservation 2, punkt 2 e, om broar mellan Bockholmen och Klädesholmen och mellan Hamburgö och Hamburgsund.

Anf. 110 MÄRTA FREDRIKSON (c) replik:

Herr talman! Som Karl-Erik Svartberg nämnde fick jag för bara några veckor sedan svar på en fråga till kommunikationsministern angående just Svanesundsbron. Det är en bro som vi har kämpat för, uppvaktat om och arbetat för ända sedan början av 1940-talet. Hela befolkningen på Orust behöver denna broförbindelse.

Vi har behövt den länge. Det första beslutet att bygga bron överklagades. Sedan fattades det beslut om att först skulle Almöbron byggas i Tjörnleden, och sedan skulle Svanesundsbron komma.

Tjörnbron blev klar för över 20 år sedan. Om byggandet av Svanesundsbron hade satts i gång redan på 1960-talet, så många bekymmer vi hade sluppit i dag!

Jag nämnde att vi behöver bron. Näringsliv, privatpersoner och fritidsliv är angelägna om att få den. Jag är glad för att frågan om Svanesundsbron nu tas upp också av Karl-Erik Svartberg, men det hade varit bra om vi hade fått i gång brobygget på den tiden då vi hade det bättre ställt, så att man inte behövt skjuta det på framtiden av ekonomiska skäl.

Vi stötte på patrull vid alla de diskussioner som fördes genom åren, innan bron äntligen kom in i långtidsplanen. Jag kan bara beklaga att intresset för den inte var så massivt tidigare.

Anf. 111 KARL-ERIK SVARTBERG (s) replik:

Herr talman! Det var ju så att man hade att bedöma om man skulle bygga Tjörnbroförbindelsen eller Svanesundsbroförbindelsen. Man valde alltså broförbindelsen söderut över Tjörn, och det är bara att konstatera att sedan är utrymmet förbrukat för en viss tid.

Nu är Svanesundsbron inplanerad att byggas 1988. Jag har med det jag sade bara velat peka på konsekvenserna av regeringens besparingsproposition. Den innebär en neddragning av anslagen till väg- och brobyggande med 50 %, och det medför naturligtvis konsekvenser.

Jag tyckte att jag borde försöka få ett besked av kommunikationsministern om vad han menar, när han är inne på ett resonemang om tidigareläggning av ett projekt som kostar mer än 150 miljoner samtidigt som vi vet att vi får en

rad förseningar av viktiga ombyggnadsarbeten utmed E 6, exempelvis förbipassagen vid Uddevalla.

Viktiga projekt kommer att skjutas på framtiden, även om byggandet av Svanesundsbron flyttas fram emot år 2000. Det var detta jag ville peka på. Jag är minst lika angelägen som Märta Fredrikson om att Svanesundsbron byggs, men jag har som sagt velat redovisa konsekvenserna av regeringens sparprogram.

Anf. 112 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s):

Herr talman! I trafikutskottets betänkande 1980/81:6 behandlas motion 1980/81:89, inlämnad av socialdemokratiska ledamöter från Skaraborgs län. Vi har i motionen redovisat vad det skulle innebära för Skaraborgs läns vidkommande om riksdagen skulle följa regeringens proposition nr 20 beträffande färjetrafiken. Det skulle innebära försämrade förbindelser på de två färjeleder som vägverket trafikerar i vårt län. Vi har i vår motion sagt att detta inte är godtagbart. Det skulle innebära mycket kännbara försämringar för den berörda ortsbefolkningen.

Vi motsätter oss inte att man försöker få ned driftkostnaderna för färjetrafiken, men vi kan inte acceptera att det skall ske på bekostnad av försämrad service. Vi vill i likhet med vad som framgår av den socialdemokratiska reservationen att man i stället ersätter färjorna med broar.

När det gäller färjeförbindelsen mellan Brosundet och Rosendala i Skaraborgs län kommer en bro enligt vägverkets bedömningar att kosta ca 3 milj. kr. att bygga. Driftkostnaderna för nämnda färjetrafik uppgår till ca 800 000 kr. per år. Ekonomiskt ter det sig mycket lovande att bygga nämnda bro. På inte mer än fyra år kommer byggnadskostnaderna att vara betalda genom minskade driftkostnader. Det torde vara ganska svårt att komma fram till mera effektiva besparingar av statens utgifter än att bygga en bro över Brosundet.

Ett slopande av färjetrafiken utan ersättning med bro skulle enligt vägverkets beräkningar innebära en årlig merkostnad för trafikanterna på 700 000 kr.

Ett brobygge skulle också ur sysselsättningssynpunkt vara mycket välkommet i denna del av vårt län. I den norra delen av Skaraborgs län är 400–500 personer arbetslösa. Ett anläggningsarbete som ett brobygge skulle därför vara mycket välkommet. Situationen för Skaraborgs län är bekymmersam på många områden. Detta framgick inte minst av gårdagens interpellationsdebatt, där Skaraborgsproblemen ställdes i fokus.

Mot den bakgrunden vill jag till de borgerliga ledamöterna i Skaraborgs län vädja, att ni i den kommande voteringen om trafikutskottets betänkande nr 6 stöder reservation 2, punkt d, eftersom det utan tvivel skulle vara till stor nytta för vårt län om vi kunde få en broförbindelse över Brosundet.

Jag vädjar till er att ställa upp för Skaraborgs län. Visa nu att vi gemensamt kan slå ett slag för vårt län! Följ inte exemplet som tidigare redovisades av en centerledamot från Kalmar län, utan visa att ni verkligen vill slåss för ert eget län!

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 2, punkt d, vid trafikutskottets betänkande 1980/81:6.

Anf. 113 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! I motionen 1980/81:90 begär vi motionärer skyndsamma åtgärder för att färjetrafiken vid Pitsundet, Anttis, Kuoksu samt Killingi i Norrbottens län ersätts med broar. Gemensamt för de sistnämnda är att man saknar alternativa vägförbindelser till färjeservicen. All indragning i färjeservicen leder till helt oacceptabla serviceförsämringar i dessa glesbygder.

Min taletid ger mig, herr talman, inte utrymme för att i detalj beskriva hur dessa serviceförsämringar kan slå i dessa bygder. Jag väljer därför att kortfattat beskriva läget vid Anttis.

Anttis by är belägen 3 mil väster om Pajala utefter Kirunavägen och Torne älv. Huvuddelen av byns befolkning, ca 66 %, bor norr om Torne älv och är därför helt beroende av färjeförbindelsen och vintertid av en s. k. isvinterväg. Byn är attraktiv för rekreativandamål, och det finns ett relativt stort antal fritidshus i bydelen norr om älven.

I Pajala kommun har man under de senaste åren kämpat för att få denna färjeförbindelse ersatt med en bro. Det finns flera anledningar till detta krav.

Genom en broförbindelse skulle nuvarande problem vid islossning och isläggning försvinna. I tider då isen varken bär eller brister blir det många onödiga risktaganden för besökande och för befolkningen, då byn tidvis är helt isolerad från omvärlden. Skolbarnen tvingas då också till inackordering i Tärendö.

På den norra sidan av byn finns en liten möbelfabrik. Vidare finns där aktiva skogsbruk som har stora problem med virkestransporterna, då dessa måste ske under den tid då vinterväg över älven kan användas. Det medför sämre virkespriser för skogsbruket, eftersom vägverkets vinterväg inte får användas för dessa transporter. Köparna av virket måste ordna en egen väg, vilket medför att leverantörerna får ett lägre pris.

Ett brobygge skulle avsevärt underlätta de boendes möjligheter att komma till skolor och till butiken som ligger söder om älven, till nöjen och all annan samhällelig och kommersiell service. Dessutom skulle en broförbindelse undanröja de sociala problem som en isolering under höst och vår innebär.

Det finns alltså en mängd skäl till att man från kommunens sida på olika sätt har kämpat för att få en broförbindelse i Anttis. Tyvärr riskerar befolkningen i den här byn nu, om regeringsförslaget går igenom, att i stället för den efterlängtdade bron få en försämrad färjeservice med allt vad det innebär i form av försämrad samhälls- och annan service. Det råder ingen tvekan om att de föreslagna försämringarna i färjeservicen leder till ökad ojämlikhet för människorna i glesbygden, som redan i nuläget har besvärliga kommunikationer.

Under september månad besökte arbetsmarknadsministern Tornedalen

och talade då vackert om bl. a. Pajala kommuns förutsättningar att utvecklas. Nu finns chansen att ge den del av kommunen som Anttis representerar en möjlighet till förbättrade kommunikationer genom den av oss föreslagna broförbindelsen. Allt vackert tal om småskalighet och satsningar på glesbygden går det nu att stötta upp genom att stödja den socialdemokratiska reservationen och därmed förbättra samhällsservicen i Norrbottens inland.

Jag har därför den förhoppningen att de borgerliga ledamöter som säger sig värna om glesbygdens folk och deras möjligheter till förbättrad service nu konkret visar att det finns ett politiskt allvar bakom dessa tankegångar. Ett minimikrav är självfallet att de borgerliga ledamöterna från Norrbotten ställer upp för länets glesbygd. Det finns ingen rättvisa i att de människor som bor i glesbygden skall drabbas hårdast i tider då det ekonomiska klimatet i vårt samhälle blir allt kärvare.

Anf. 114 EWY MÖLLER (m):

Herr talman! Mitt inlägg här i debatten berör det avsnitt i trafikutskottets betänkande nr 6 som behandlar besparingar i samband med den statliga färjetrafiken. Där berörs också färjan över Bjursundsström i Kalmar län.

I motion 1980/81:56 av Arne Andersson i Gamleby och övriga socialdemokrater på Kalmarbänken har man hemställt att en bro skall byggas vid Bjursundsström i Kalmar län. I motionen talas det allmänt om att om man på sikt vill minska driftkostnaderna skall man ersätta vissa färjeleder med broar. Men i motionen finns inte ett ord med om någon tidigareläggning av brobygget och inte heller äskas några medel.

Nu har socialdemokraterna i sin reservation 2 i anledning av motion 1980/81:86 av Bertil Zachrisson m. fl. krävt att 14 milj. kr. anvisas för igångsättande av projektet vid Bjursund. Sammanlagt begärs 50 milj. kr. i extra anslag för brobyggen.

Jag motionerade själv tillsammans med Elisabeth Fleetwood under allmänna motionstiden i år om en fast broförbindelse vid Bjursund. Motionen avstyrktes i våras av ett enigt utskott – således även av Birger Rosqvist och övriga socialdemokrater. Motiveringen var att riksdagen inte kan besluta i enskilda detaljer.

Då vi skrev vår motion fanns Bjursundsbron upptagen i vägverkets flerårsplan tidigast 1985, men det förelåg inget beslut om tidpunkt för bronns uppförande.

Nu kan det tyckas underligt att jag går emot ett socialdemokratiskt förslag, där man kräver omedelbar igångsättning med byggandet av Bjursundsbron, då jag själv stridit i denna fråga. Men sedan vi skrev vår motion har följande hänt. I den nu gällande flerårsplanen – som fastställts av vägverket och länsstyrelsen i samverkan – anges att brobygget vid Bjursund skall starta 1982, alltså en tidigareläggning i förhållande till 1985. Från vägverkets sida har detta ansetts angeläget därför att befintliga färjor är i det närmaste uttjänta och måste bytas ut med tanke på trafiksäkerheten.

Jag tror alltså att loftahammarsborna, som i decennier väntat på detta

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

brobygge, med tillförsikt kan se fram emot en byggstart 1982, eftersom nu alla instanser är överens.

Socialdemokraterna har under en följd av år haft möjligheter att ansluta sig till krav angående Bjursundsbron som motionsvägen ställts av borgerliga ledamöter här i kammaren – men då har de varit helt kallsinniga.

Man kan ju fråga sig om socialdemokraterna nu plötsligt har fått dåligt samvete gentemot loftahammarsborna för att de under ett mer än 40-årigt regeringsinnehav inte åstadkommit något brobygge vid Bjursund, trots påtryckningar och uppvaktningar från ortens befolkning under årens lopp.

Herr talman! Jag ser för min del ingen anledning att ansluta mig till den socialdemokratiska reservation där en tidigareläggning av Bjursundsbron är med. Tidigareläggningen gäller kanske bara några månader och ökar dessutom statsverkets kostnader med 50 miljoner.

Det är ju så, vilket Ivan Svanström redan har klargjort i sitt inlägg, att den fastställda vattendomen har överklagats. Och brobygget kan inte igångsättas förrän högsta domstolen har prövat frågan. Först om och i så fall när detta har skett kan man påbörja anbudsförfarandet, som enligt vägverket sedan tar upp till sex månader. Någon nämnvärd försening kan det således inte bli tal om, om man följer utskottsförslaget.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Anf. 115 BIRGER ROSQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag har tidigare för Ivan Svanström försökt förklara bakgrunden till socialdemokraternas inställning, men tydligen är inte min pedagogiska begåvning tillräckligt stor för att klara av detta.

Ewy Möller säger att hon väckte en motion 1980. Den avstyrktes av utskottet och avslogs av hela kammaren – därmed även av Ewy Möller. I denna motion fanns det inget anslagsyrkande. Det fanns ingenting sagt om pengar som vi i trafikutskottet kunde ta hänsyn till. Och det är svårt att bevilja motioner, när man inte samtidigt kan ta ställning till kostnaden. Broar bygger man ju inte gratis.

Nu är läget ett annat. Regeringen har lagt fram en s. k. besparingsproposition. Vi menar att det är en besparing att bygga broar. Driftkostnaderna för färjor är så stora att broar på längre sikt betalar sig – i detta fall inte på så särskilt lång sikt heller. Vi menar därför att ett brobygge är en besparing. Det hjälper dessutom näringslivet i denna region att leva vidare. Därigenom blir det en samhällelig vinst. Jag har tidigare försökt förklara detta. Jag vet inte om jag med någon större förhoppning kan tro att det sagda nu har gått hem, när jag har talat om det även för Ewy Möller.

40 år hade socialdemokraterna på sig att bygga denna bro, sade Ewy Möller. Vi har tidigare hört av bl. a. Ivan Svanström att det för brobygget krävdes en vattendom. Denna är, enligt honom, inte klar ens nu. Jag repeterar vad jag sade till Ivan Svanström: Hur i all sin dar skulle vi ha kunnat bygga broar på 1950-, 1960- eller 1970-talen, om vattendomen inte är klar ännu? Vi har kommit fram till att denna rättsliga fråga numera är löst.

Brobygget kan därför komma i gång, om vi anslår medel för detta. Om Ewy Möller är med på detta förslag, kan bygget komma i gång redan under nästa år.

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

Anf. 116 ARNE ANDERSSON i Gamleby (s) replik:

Herr talman! Jag trodde inte att jag skulle behöva anklaga Ewy Möller för dubbelspel, men tyvärr måste jag konstatera att även hon agerar med dubbelspel i den här frågan. Också Ewy Möller deltog i opinionsmötet i Loftahammar den 6 augusti i år och ställde sig såvitt jag förstår bakom resolutionen – det fanns i varje fall ingen reservation från henne. Jag menar alltså att det är samma sits för henne.

Sedan säger Ewy Möller att loftahammarsborna kan se fram mot en start av projektet med bron i Bjursundsström enligt gällande planering. Det vore tillfredsställande om Ewy Möller ytterligare en gång slog fast det, för att medverka till att resurser avsätts i den kommande budgeten och att detta projekt kan utvecklas. Jag är ganska övertygad om att Ewy Möller inte heller vid det här tillfället kommer att göra det. Det kan hon inte. Men svepande formuleringar kan hon åstadkomma.

Ewy Möller påstår att vi inte skulle ha drivit den här frågan eller agerat under ett långt regeringsinnehav. Jag påminde något om det i ett tidigare inlägg i en diskussion med Ivan Svanström. 1972 kom projektet för första gången in i den rullande vägplaneringen. Jag agerade kommunalpolitiskt i det sammanhanget och var ute i Loftahammar och jämkade samman centerpartister och moderater, och vi kom överens om detta projekt. Det var första gången. Att det sedan inte kom med berodde på trätorna mellan två politiska uppfattningar på det lokala området.

Det är viktigt att fastslå vissa fakta i de här sammanhangen. Mycket vore att säga om anbudsförfarandet m. m. Men ni snurrar omkring detaljer som egentligen inte har någon betydelse i sammanhanget. Jag är litet förvånad över att man fortsätter på det sättet, för det ger inte någonting till en utveckling. Och som jag har uppfattat det och enligt vad ni säger i vissa avsnitt, så har ni viljan att det skall kunna hända. Men då måste man hålla sig till realismen och verkligheten. Jag vill påstå att man i flera avseenden bortser från realismen och verkligheten, och det gagnar inte utvecklingen av den här frågan.

Anf. 117 EWY MÖLLER (m) replik:

Herr talman! Egentligen tycker jag att den här frågan har debatterats tillräckligt. Man kan nästan tro att det har bildats ett nytt parti, ett broparti, i riksdagen.

Visst är det tacknämligt att socialdemokraterna vill öka Kalmar läns väganslag med 14 miljoner. Jag tror säkert att det finns angelägna projekt i Kalmar såväl som i andra län. Men när man nu måste göra besparingar inom alla områden för att minska ökningstakten i de statliga utgifterna så måste det också drabba väganslagen. Jag kan inte tänka mig att just Kalmar län skulle vara undantaget från besparingar.

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

Men de besparingar man gör nu drabbar inte Bjursundsbron. Jag tycker för min del att utskottets skrivning i fråga om färjetrafiken kan anses tillfredsställande. Man har aldrig varit så långt framme med ett brobygge vid Bjursund som man är nu, och vad är det då som gör att socialdemokraterna måste forcera ärendet så här? Brobygget kan ju inte påbörjas omedelbart, som man begär. Jag har förut påpekat vilka hinder som finns. Man är ju i alla instanser överens om att bron skall påbörjas 1982. Den prioriteringen har man gjort. Och i länsstyrelsen i Kalmar, där f. ö. både Birger Rosqvist och Arne Andersson varit med och fastställt flerårsplan, har man ju varit enig om att byggstarten skall ske 1982.

Birger Rosqvist säger att man inte har kunnat bygga bron tidigare på grund av det överklagande som vi har talat om här. Men om jag är rätt informerad är det ändå så att prövning av vattendomstolen söktes först 1978. Man kunde inte göra det förrän man hade projektet med i flerårsplanen, och det var med där 1978. Vattendomstolen avgjorde ärendet i september 1979, och det beslutet har som sagt överklagats hos högsta domstolen, som nu skall avgöra om man skall ta upp ärendet till prövning.

Anf. 118 ARNE ANDERSSON i Gamleby (s) replik:

Herr talman! Ewy Möller tycker att den här frågan har debatterats tillräckligt. I och för sig kan man kanske tycka det. Jag förstår också att Ewy Möller säger det, för det kanske inte är så trivsamt att debattera den. Faktum är nämligen att Ewy Möller i augusti i år var med om att anta en resolution, i vilken man säger att rullande vägplan skall upphöra att gälla och att broprojektet vid Bjursundsström skall startas omgående. Det menar jag är en verklighet som Ewy Möller inte kommer ifrån.

Men vi anser – och det gäller speciellt för min del, eftersom jag känner till förhållandena vid Loftahammar och Bjursundsströmsläget – att i den här situationen, när regeringen lägger fram en besparingsplan och talar om att man skall begränsa servicen vid färjelägena i landet, så är det oacceptabelt att inte göra investeringen och bygga en bro, eftersom ett bibehållande av färjeläget kommer att kosta så mycket mera på sikt. Det är en ekonomiskt mycket vettig insats. Vårt förslag innebär att det här länet kommer att tillföras 14 milj. kr. i rena resurser, och de frigjorda resurserna kan då användas på annat sätt – det är möjligt att det kan ske några omdispositioner, men det vet jag ingenting om.

Ewy Möller säger också att man i länsstyrelsen är enig om byggstart 1982. Ja, men jag bad Ewy Möller att om möjligt göra någon sorts markering, eftersom hon representerar regeringsmakten. Se till att budgetpropositionen innehåller sådana resurser att vi inte behöver göra en omprioritering av vägnslagen till länen! Då klarar vi det, men annars gör vi det inte.

Jag måste på det här stadiet uttala mycket stark oro och tveksamhet när det gäller om dessa resurser kommer att finnas – jag har sagt det tidigare, och jag upprepar det – icke minst beroende på den galopperande inflation som den här regeringen har satt i gång i landet.

Anf. 119 BIRGER ROSQVIST (s) replik:

Herr talman! Den här debatten skall väl snart vara slut nu, men jag vill bara göra ett tillrättläggande.

Ewy Möller sade att jag är ledamot i länsstyrelsen och att jag varit med och fastställt länsplanerna. Det är fel. Jag har aldrig varit länsstyrelseledamot.

Ewy Möller säger vidare att möjligheten att få det juridiska tillståndet att bygga den här bron skulle ha funnits tidigare. Nej, så är icke heller fallet. Det finns en lastageplats längre upp, och för att komma dit måste man passera det här sundet – det är f. ö. en lotsled. Man kan ju inte bygga broar kors och tvärs över sådana här sund, utan det måste finnas tillstånd och det måste finnas domar. Detta har icke funnits förut, men numera finns det. Brobygget kan därför sättas i gång utan några större lagliga procedurer.

Anf. 120 EWY MÖLLER (m) replik:

Herr talman! Jag får be Birger Rosqvist om ursäkt för att jag utnämnde honom till länsstyrelseledamot. Det var ett misstag. Men andra socialdemokrater i länsstyrelsen, förutom Arne Andersson, har skrivit under samma motion.

I övrigt tycker jag att jag har klargjort mina synpunkter i inläggen här, men jag glömde bort en sak i min förra replik som har att göra med opinionsmötet i Loftahammar. Jag deltog i det som kommunstyrelsens representant. Jag blev nämligen inbjuden av ett kommunalråd i Västervik, därför att Arne Andersson inte ville ställa upp på opinionsmötet. Tydligen var han vid den tidpunkten inte så angelägen om brobygget vid Bjursundsström.

Anf. 121 MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Det torde väl inte råda något tvivel om att vi just nu diskuterar den del av den s. k. besparingspropositionen där regeringen förutskickar indragningar i syfte att göra besparingar i färjetrafiken. Om detta har redan sagts mycket i den här debatten – om glesbygdsbornas oro osv.

I min kommun finns färjan Björsund–Ekhammar. Det gäller inte Björsund som man har diskuterat här senast. Den är ett utomordentligt bra exempel på hur framkomligheten över ett sund är av vital betydelse för en bygd som annars skulle hotas av isolering och avfolkning. Drygt 700 människor bor på Fogdö–Helgarö. Många av dem skulle inte kunna bo där om de inte kunde pendla för att få sin försörjning och utbildning. Eskilstuna är den naturliga arbetsmarknaden för dem att söka sig till. För att få en rimlig resväg behöver de ta sig över vid Björsund–Ekhammar. Alternativet är en flera mils omväg mot Strängnäs.

Till detta kommer att det är en trygghet att ha en så snabb och kort resväg som möjligt för t. ex. sjuktransporter till Eskilstuna centrallasarett.

Redan i dag utgör det faktum att färjan bara går mellan kl. 6 och 22 ett stort problem. Lägg därtill alla de bekymmer som driftstörningar på de tider när färjan skall gå utgör för dem som har arbetstider eller andra tider att passa!

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

Någon minskad turtäthet eller något längre nattuppehåll får det under alla förhållanden inte bli tal om! Jag noterar med tillfredsställelse att även utskottsmajoriteten uttryckt tveksamhet i det avseendet.

Om man nu verkligen vill göra en besparing är naturligtvis den bro som vi föreslagit i vår motion den enda vettiga lösningen på sikt. Då skulle man både komma till rätta med de problem som jag här mycket summariskt har berört och bespara vägverket driftkostnaderna för färjan. Vi har sedan det blev känt att vi skrev den här motionen fått ta emot en mycket entusiastisk reaktion från befolkningen i den här bygden. Jag är rädd för att den blir besviken i kväll. Men kanske mina borgerliga kolleger på Sörmlandsbanken ändå gör en insats när vi nu snart går till votering.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen nr 2 i trafikutskottets betänkande nr 6. Jag vill då speciellt betona punkt f i reservationens förslag till hemställan.

Anf. 122 ING-MARIE HANSSON (s):

Herr talman! Jag vill också kort beröra frågan om färjeverksamheten.

I motion nr 63 av Gunnar Björk i Gävle m. fl. – det är en flerpartimotion – säger motionärerna att de inte kan acceptera att man genom en indragen färja åsamkar den enskilde kraftigt ökade kostnader i arbetsresor samt kommuner och landsting kostnader i form av skolskjutsar och färdtjänst. Men i motionen accepterar man propositionens kostnadsram. Utskottet säger att det ställer sig tveksamt till lämpligheten av att indragningarna genomförs och uttalar att detta bör ske endast i de fall detta uppenbarligen medför ringa olägenhet för bygden. I flera anföranden har tagits upp frågan: Vad betyder detta, vad betyder ringa olägenhet för bygden? Vad kan vi lägga in i detta.

En tidigare talare tog upp frågan om färjan mellan Hornön och Veda, och han nämnde i sammanhanget som ett argument att det fanns en stark lokal opinion. Han fick av en företrädare för utskottsmajoriteten veta att det var helt klart att den färjan under alla förhållanden skulle bli kvar – om jag uppfattade debatten på rätt sätt.

I Gävleborgs län finns en färja som går över Dalälven mellan Sundet och Hasselön. Det beräknas medföra en besparing för statsverket på 700 000 kr. om den drogs in, och det skulle innebära en merkostnad för de boende på ca 250 000 kr. att få en längre körsträcka till centrum på olika sätt. Det innebär dessutom att man skulle förlora serviceunderlag i kommunalscencentret. Och den längre körsträckan skulle snarast dra trafiken ifrån kommunalscencentret och in mot innerstaden.

Då skulle jag vilja fråga: De här summorna och de här icke mätbara effekterna, kan de anses vara en ringa olägenhet eller en kraftig olägenhet? Vad innebär utskottsmajoritetens skrivning, när man inte anvisar några pengar för hur de här frågorna skall lösas?

Centerpartiet har här i kammaren i kväll anklagats från skilda län för dubbelspel. Tyvärr ser det ut som så också var fallet i Gävleborgs län. I valrörelsen gick centerpartiet ut och lovade en bro över Dalälven. I

regeringsställning hotas nu i stället färjans existens. Ifrån den lokala centeravdelningen har man uppvaktat i frågan, och i den borgerliga lokalpressen har det hävdats att flerpartimotionen haft framgång i utskottet. I motionen accepteras alltså inte kraftigt ökade kostnader för de boende, men hur mycket är kraftigt ökade kostnader?

Centern kryper bakom luddiga skrivningar i riksdagen, men låtsas på hemmaplan som om man värnade om lokala vägfrågor. Jag tycker att det känns nödvändigt att från olika delar av landet ändå få visa på detta. Det känns oroande därför att vi alla här i kammaren har ett starkt gemensamt intresse i förtroendet för dem som är valda av människorna ute i bygderna. Vad de säger och lovar, det väntar man sig att de också menar. Jag tror att det är viktigt att då göra klart och säga "Vi anser inte att vi kan" eller "Vi anser att vi skall" och då också ge pengar så att det blir möjligt.

Man får inte uttrycka sig på olika sätt, så att man låtsas som om man ville något medan man på andra ställen klart säger att man inte är beredd att stå för det.

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

Anf. 123 TORSTEN BENGTSON (c):

Herr talman! Bidrag till sjöfolkets fria resor utgår f. n. med 18 milj. kr. per år. Departementschefen föreslog att bidraget skulle upphöra helt hastigt. Det godtog inte riksdagen, utan bidragen utgår fortfarande.

Nu återkommer departementschefen med förslag om att beloppet skall minskas till hälften och att det sedan skall avvecklas under en tid av två år.

Jag kan acceptera att bidraget minskas till hälften. Hela bidraget har inte tagits i anspråk, och därför är minskningen möjlig. Däremot accepterar jag inte att vi skall uttala oss om en avveckling just nu.

Jag hade inte tillfälle att motionera om detta, eftersom jag var ledig från riksdagsarbetet vid den aktuella tidpunkten för att kunna delta i FN:s 35:e generalförsamlings möte i New York – om någon undrar varför jag inte motionerade.

Jag vill säga ifrån att jag kan acceptera departementschefens propåer om att bidraget kan minskas till hälften av beloppet – däremot inte något uttalande om en avveckling.

Herr talman! Jag har inget särskilt yrkande utan kan rösta på regeringens och utskottets förslag. Men när frågan skall behandlas i framtiden är jag inte beredd att uttala att bidraget skall avvecklas.

Anf. 124 ARNE NYGREN (s):

Herr talman! Jag vill, innan vi om någon minut skall gå till beslut om besparingsåtgärderna på kommunikationsområdet, redovisa den mycket djupa oro som regeringen har lyckats åstadkomma i mitt hemläns glesbygd och fjällbygd med förslagen om indragna färjor, nedlagda vägstationer och försämrade kommunikationer.

I Sorselebyn Råstrand, en knapp mil från centerriksdagsledamoten Karin Israelssons hemby Gargnäs, följer man i kväll med mycket stor oro

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (TU)*

omröstningen om indragningshoten mot färjetrafiken. Färjan i Råstrand är byns närkontakt med omvärlden. Utan färja blir avståndet till omvärlden fyra mil.

I Fredrika, några mil från folkpartiledamoten Rune Ångströms hemort Lycksele, har vägverket länge hotat med att byns största arbetsplats, vägstationen, skall dras in. Med regeringens sparförslag fick hotet ny aktualitet. Nu skall indragningen påskyndas. Sämre vägservice och förlorade arbetstillfällen bedöms som ett steg mot en katastrof i Västerbottens inland.

Att man i Råstrand, Fredrika och Dikanäs i kväll med stort intresse följer de västerbottniska borgerliga riksdagsledamöternas röstande kan jag försäkra.

I den nu riksbekante länsbänkskollegans, moderaten Tore Nilssons, Vännäs har regeringens planer på att påskynda indragningen av vägstationer i samhällena vållat något av en folkstorm. 3 800 människor har skrivit på protestlistor och kräver ett stopp för regeringens planer.

Om Tore Nilsson skall följa vännäsbornas vilja, då skall han om en stund ännu en gång rösta mot den borgerliga regeringen. Att den besparing som vägverket tror sig göra med en indragning närmast uppvägs av enbart tomkörning, pendelåkande och ett ökat behov av entreprenadhjälp som indragningen medför, har de fackliga organisationerna i Vännäs i dagarna bevisat i en utredning. Att de här åtgärderna i Västerbotten också kommer att innebära att ett 30-tal eller 40-tal vägarbetare mister sina arbeten, kan vara värt att notera.

Nyligen var Tore Nilsson och jag på en konferens med SJ-folk i Vännäs. Deras bön till oss löd: Hjälp oss att få ökade investeringsmedel till SJ, så att vi klarar trafiken!

Det lovade vi båda två. Nu har vi chansen att infria de löftena, Tore Nilsson! Socialdemokraternas reservation nr 4 tillfredsställer kraven från de SJ-anställda i Vännäs om ökade investeringsmedel till SJ.

I detta anförande instämde Lilly Hansson (s).

Anf. 125 SIRI HÄGGMARK (m):

Herr talman! Någon här sade att vi har blivit en brobyggarrisdag. Jag skall helt kort uppehålla mig vid motionen 1980/81:92, i vilken frågan om en broförbindelse mellan Bockholmen och Klädesholmen på Tjörn aktualiseras.

Kommunikationsministern anade nog inte vad han satte i gång när han uttalade att man skulle undersöka hur länge det skulle dröja innan det började bli lönsamt med broar i stället för med färjor. Det ligger mycket i att man skall ta reda på förutsättningarna – om det på sikt kan löna sig. Kan det bli lönsamt efter 5, 10 eller 15 år?

Att få en bro mellan Klädesholmen och Bockholmen – jag är själv från Tjörn – är ett gammalt önskemål. Klädesholmen är ju en ö, och den fiskberedningsindustri som finns där sysselsätter drygt 150 människor. Man

är mycket beroende av att ha en fast förbindelse med Tjörn och fastlandet.

Trafikutskottet har i sitt betänkande också framhållit att det är av stor vikt att vägbyggnadsobjekten tillkommer i den prioritetsordning som de regionala och kommunala instanserna i samverkan med vägverket uppställt.

Jag har deltagit i en uppvaktning just beträffande en bro till Klädesholmen. Vägverket för sin del är berett att sätta i gång en projektering av denna bro, men sjöfartsverket måste först få säga sitt: Hur stor skall den seglingsfria höjden vara – 10 meter, 15 meter? Den frågan är fortfarande inte löst.

Vidare: Var skall den ligga?

Jag hoppas ändå att vi genom de här besparingarna, som vi nu gör, får Sveriges ekonomi så på fötter att vi har möjlighet att inom rimlig tid bygga dessa broar för att underlätta för människor på öar, människor i glesbygd, att snabbt ta sig över till fastlandet och få den kulturella och övriga kommunikation som är så viktig för alla.

Herr talman! Mot denna bakgrund ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 126 GUNNAR BJÖRK i Gävle (c):

Herr talman! Jag vill säga några ord om sparinsatsen på färjetrafikens område och den motion från de icke-socialistiska partierna som vi har väckt.

Vi säger i motionen att man måste bedöma de här sparinsatserna med hänsyn till den samhällsekonomiska effekten och att det också skall vara rimlig trygghet och service för medborgarna som berörs. Vi säger även att det inte kan accepteras att man genom en indragning åsamkar den enskilde kraftigt ökade kostnader, t. ex. genom arbetsresor och genom att ökade utgifter läggs på landsting och kommun. Vidare säger vi att man bör pröva andra sparobjekt inom vägverkets område.

Utskottet gör en positiv skrivning över motionen, och jag tycker det är glädjande, för det visar att vi inte är beredda att gå till våga riktigt så hårt som kommunikationsministern har föreslagit. Jag tycker att utskottets skrivning är så positiv att man kan vara nöjd med den, och man får återkomma till de kommuner och de länsstyrelser som är berörda men också till riksdagen innan man tar slutgiltig ställning.

Eftersom Ing-Marie Hansson tog upp en del saker som rör Gävleborgs län vill jag gärna säga att färjan Sundet–Hasselön i Gamla Hedesunda kommun, som jag motionerat om under ett antal år, är en fråga som diskuterats i över 30 år utan att man kommit till något resultat. Det är viktigt att i första hand slå fast att det som behövs är en bro. Man kan alltid diskutera omfattningen och storleken, men först och främst bör det komma till stånd en bro. Tyvärr har projektet aldrig fullbordats under den socialdemokratiska regeringstiden. Man har konsekvent motarbetat förslaget om en bro. Det som egentligen förstörde möjligheterna när det gällde just den här bron var den socialdemokratiska kommunikationsministern Norlings ändringar i tabellerna, som bl. a. medförde att nattrafiken förändrades. Därigenom minskade också

underlaget undan för undan, vilket givit vägverket skäl att inte vilja satsa på en bro.

Jag tycker det är glädjande att Ing-Marie Hansson som riksdagsledamot tar aktiv del i bevakningen av den här frågan. Som kommunalråd har hon inte engagerat sig särskilt hårt, trots att hon har varit ansvarig i kommunstyrelsen. Hon har inte haft hand om dessa frågor, men som ett av fyra kommunalråd har hon dock tillhört de högsta ansvariga i kommunen.

Jag vill gärna markera att om man tidigare bifallit min motion hade den här bron varit byggd och betald vid det här laget. Skälet till avslag har hela tiden från riksdagens sida varit att man aldrig tar upp konkreta vägprojekt till beslut. Jag ser nu att socialdemokraterna i sin reservation går ifrån den principen. I all sin iver att bedriva överbuds- och missnöjespolitik går oppositionen, som jag har märkt här i dag, ifrån tidigare principer för att försöka skaffa sig billiga politiska poäng.

Jag vill med detta, herr talman, yrka bifall till trafikutskottets hemställan.

Anf. 127 ING-MARIE HANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill inte alls skaffa några billiga politiska poäng, men jag har faktiskt uppfattningen att centern varit ute och fiskat i de här frågorna under den senaste tiden.

När det gäller bron är det riktigt att det länge har diskuterats om det skall vara en bro eller inte över Dalälven. Det har varit avhängigt också av att området är ett primärt friluftsområde som har mycket stora naturvärden och där miljön är känslig.

Vi har från socialdemokratiskt håll alltid hävdat att det vore fördelaktigt om det fanns en bro. Men bron får inte bli så kraftigt belastad att man riskerar de stora miljövärden som finns i detta område genom en stor trafiktäthet. Det måste i så fall röra sig om en bro som är direkt avsedd för befolkningen i området.

Det märkliga här är att nu hotas den enda förbindelse som över huvud taget finns för de boende här, nämligen färjetrafiken. Det föreslås nu att den skall dras in, varigenom de boende får fara en mycket längre sträcka och belastas med ökade privata kostnader för att ta sig till den service de behöver. Om vi vill vara säkra på att de här människorna inte skall få en försämrad service eller ökade kostnader, då måste vi gå på den socialdemokratiska motionen, som också anvisar medel för att bibehålla denna förbindelse.

Anf. 128 GUNNAR BJÖRK i Gävle (c) replik:

Herr talman! Den socialdemokratiska motionen är ju ingen garanti för att just den här färjeförbindelsen skall bibehållas under lång tid framöver. Diskussionen kring den här indragningen har nämligen inte alls börjat med besparingspropositionen. Det är därför en helt vilseledande debatt som Ing-Marie Hansson för. Denna indragning har förespråkats av andra långt innan besparingspropositionen lades fram.

Jag konstaterar ändå att Ing-Marie Hansson nu ställer upp för den här

färjeförbindelsen, och det tycker jag är glädjande. Hoppas att hon kan få sina partivänner i länsstyrelse och kommuner att i första hand ställa upp för en bro när denna fråga kommer tillbaka. Jag önskar henne lycka till på den punkten.

Jag konstaterar också att man nu för första gången tar upp konkreta projekt i de socialdemokratiska motionerna, trots att man aldrig gjort det tidigare. Det är, som jag ser det, en konsekvent överbudspolitik som socialdemokraterna för, därför att de saknar ett eget besparingsalternativ i Sveriges riksdag.

Anf. 129 ING-MARIE HANSSON (s) replik:

Herr talman! Det har, Gunnar Björk i Gävle, rätt politisk enighet i kommunen i denna fråga mellan alla partier i kommunstyrelsen och fullmäktige. Man har slagit vakt om färjetrafiken och velat bibehålla den. Man har också varit positiv när det gäller möjligheterna att få en bro. Men centerpartisterna har alltid velat göra några markeringar i skrivningarna för att ge sken av att de skulle vara särskilt intresserade av denna fråga.

Detta har alltså inte varit en partiskiljande fråga i sak. Men Gunnar Björk argumenterar som om man inom centerpartiet vore förorättad när nu för första gången frågan om en indragning av färjetrafiken tas upp – denna fråga har aldrig aktualiserats tidigare. Saken tas upp för första gången i sparpropositionen. Därför är det viktigt att slå vakt om den färjeförbindelse som finns.

Anf. 130 GUNNAR BJÖRK i Gävle (c) replik:

Herr talman! Det är ju synd att man skall behöva undervisa ett gammalt kommunalråd huruvida man är enig eller om det funnits reservationer. Det är faktiskt så att det har funnits reservationer under årens lopp. Det borde Ing-Marie Hansson ha uppmärksammat.

Jag konstaterar också att det i denna fråga rått enighet på länsplanet mellan moderater och socialdemokrater. Detta är en av de få frågor där en moderat och en socialdemokratisk riksdagsman har gått ut och talat om att detta inte är någon fråga för riksdagen utan en sak som skall avgöras hemma i länet.

Tredje vice talmannen anmälde att Ing-Marie Hansson anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 131 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Det kan inte hjälpas att jag kommer litet post festum. Det har nu gått ett tag sedan brobygget vid Loftahammar-Bjursund var uppe. Men som medmotionär till Ewy Möller måste jag få säga ett par ord.

Jag har faktiskt en viss förståelse för herrar Anderssons i Gamleby och Rosqvists agerande och det dilemma som de befinner sig i. Jag förstår att de känner sig tvungna att gå ut hårt. Men varför måste de då göra det? Jo, saken ligger till så här.

Brobygget vid Bjursund har, som vi hört, efterfrågats från flera håll i ungefär 40 år. Under nästan hela denna tid hade vi en socialdemokratisk regering här i landet. Nog borde det ha varit möjligt att någon gång tidigare driva denna fråga effektivt och framgångsrikt. Vi hade också under 1950- och 1960-talen mycket bättre ekonomiska förutsättningar än vi har nu. Väljarna i Loftahammar har också läget fullt klart för sig – nu som då.

När sedan under valrörelsen 1979 en framstående socialdemokratisk partiföreträdare utlovade en bro, om partiet skulle komma tillbaka i regeringsställning, uppfattades det precis för vad det var: som ett skickligt agnat valfläsk. Nej, herrar Andersson och Rosqvist, tåget – eller jag bör kanske säga färjan – har den här gången gått ifrån er för flera år sedan.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 132 ARNE ANDERSSON i Gamleby (s) replik:

Herr talman! Jag måste tyvärr helt kort upprepa mig beträffande 1950- och 1960-talens bättre förutsättningar. På grund av lokala politiska tråtor kunde man inte föra fram projektet Broby-Bjursundsström. Det var två borgerliga grupperingar som grälade om vilket alternativ man skulle föra fram. Hade man varit överens, skulle det ha funnits en bro i dag, men att så inte är fallet beror faktiskt på borgerliga politikernas svårigheter att komma överens – och de svårigheterna tycks finnas kvar i dag, att döma av dagens situation.

Sedan vill jag också påstå att vi försöker, även om vi inte har regeringsansvaret och de möjligheter det ger, att arbeta för de löften som vi framförde i valrörelsen 1979. Det behövs ju bara att Elisabeth Fleetwood hjälper oss – med en röst ytterligare kan vi genomföra vårt löfte, så att invånarna i Loftahammar och i norra Kalmar län i övrigt blir helt nöjda, inkl. Elisabeth Fleetwood.

Anf. 133 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Arne Andersson i Gamleby säger att problemet var att borgerliga partier inte kunde enas. Ja, men nu har vi under en borgerlig regering fått fram ett förslag till byggande av en bro, med byggstart 1982. Man vet också i Loftahammar att det är tack vare en borgerlig regering som frågan har kommit så långt.

Anf. 134 ARNE ANDERSSON i Gamleby (s) replik:

Herr talman! Det förslag som nu föreligger är sammansvetsat i Kalmar läns länsstyrelse.

Anf. 135 TORE NILSSON (m):

Herr talman! Jag brukar lyssna på debatterna även när jag inte befinner mig i min bänk. Jag hade inte sett min bänkkamrats namn på talarlistan, men jag hade kanske en liten föraning om att han skulle komma att yttra sig i denna debatt. Nu hörde jag att han vände sig till oss västerbottningar på den borgerliga sidan och sade till oss vad vi borde göra och inte göra i kväll. Dessutom menade han att jag skulle ha givit ett löfte om stöd i något

sammanhang.

Vad jag närmast kan erinra mig är ett par konferenser om statens järnvägar, som ju har en verksamhet i Vännäs, där jag bor. Vi har varit eniga om att stödja anslag till SJ, och vi anser fortfarande att detta är riktigt. Men däremot kan jag inte erinra mig att jag skulle ha avgivit något löfte att stödja en socialdemokratisk motion i det här sammanhanget, och jag har också svårt att uppfatta att det här i dag skulle vara fråga om att uppfylla ett sådant löfte.

När det sedan gäller vägstationerna vet nog Arne Nygren att jag sedan många år har arbetat i sådana frågor. Jag fick för länge sedan kännedom om planerna på indragning av vägstationen i Fredrika, och det framgår av kammarens protokoll att jag väckt motioner samt interpellationer och frågor om vägstationerna i mitt hemlän. Jag är fortfarande övertygad om att det i princip är galeat att dra in vägstationer. Det är bl. a. en fråga om att ge en bra service, och det blir kanske inte billigare i det långa loppet för samhället att dra in dem.

Trafikuskottets skrivning i betänkandet 7, som bara gäller huvuddragen, tycker jag är relativt bra. Vägstationernas öde avgörs inte här i kväll, Arne Nygren. Det är helt klart. Jag har själv talat med Ulf Adelson i saken och tänker, när det blir nyår och motionstid igen – om vi fortfarande är kvar i kammaren – göra någonting för den saken. Trots allt har jag större tilltro till den borgerliga regeringen om det gäller att få näringslivet och vägarna att fungera hemma i mitt län. Men vi debatterar inte enskilda objekt i kväll. Vi kan inte anslå pengar. Jag har mycket svårt att förstå att de färjor Arne Nygren nämnde på något sätt skulle få sin existens avgjord av hur vi röstar i kväll. Det måste bli andra ställningstaganden som kommer i fråga.

Jag kunde vara stygg – det vill jag inte gärna vara, för jag trivs bra som bankkamrat till Arne Nygren – och fråga: Om vi skulle leva i morgon när det blir fråga om Bromma och vi följer reservationerna 1 och 2 till det betänkandet, vad är det fråga om om inte 1.5 eller 2 miljarder till en järnväg till Arlanda? Jag undrar om SJ i Vännäs och Umeå, där vi hör hemma, har större utsikter att få anslag då. Jag undrar om inte statens budget betungas mer av järnvägen till Arlanda och svårigheterna för oss i Norrland blir större. Det är att föregripa ett ärende, men allt detta hänger ihop. Det gäller att få pengarna att räcka. Därför kan jag med gott samvete i dag rösta med utskottet.

Anf. 136 ARNE NYGREN (s) replik:

Herr talman! Jag tycker vi skall spara Brommadebatten till i morgon.

Tore Nilsson har aldrig lovat att stödja en socialdemokratisk motion, det är riktigt. Tore Nilsson lovade att stödja varje aktion som innebar ökade investeringsmedel till SJ. Så stod det i SJ-fackens uppmaning. Det överensstämmer. Tore Nilsson, i dag helt med den socialdemokratiska reservationen, och möjligheten att infria löftet från Vännäs kommer om en liten stund.

Tore Nilsson säger att indragningen av vägstationer är galen i det långa

loppet. Det rör sig om indragning av ett 60-tal vägstationer, däribland Vännäs, Fredrika och Vikenäs i Västerbottens län. Tore Nilsson har möjlighet att stoppa detta redan i lindan genom att rösta på socialdemokraternas avslagsyrkande om en stund.

Anf. 137 TORE NILSSON (m) replik:

Herr talman! Detta är en tolkningsfråga. Arne Nygren talar om för mig vad jag gör om jag röstar si eller så. Han har erkänt att jag inte lovat att stödja den här motionen. Jag måste själv få göra en bedömning av vad som sker om jag röstar si eller så den här gången. Jag betraktar det som helt orimligt att en röst för reservationen skulle vara positiv för SJ i Vännäs. Det är min bedömning.

När det gäller vägstationerna vet jag att det rör sig om 2 eller 3 i Västerbotten – kanske någon mer – och 60 i hela Sverige. Men detta är inte en borgerlig politik som håller på att förverkligas, utan det är en gammal uppfattning hos vägverket att man genom denna indragning rationaliserar och sparar pengar. Jag har tillåtit mig förut att uttrycka tvivel på att detta är riktigt, och jag gör det fortfarande. När förslaget om vägstationerna kommer och jag får läsa det är jag beredd att ta ställning till den frågan. Jag tycker inte heller att den ingår tydligt i det vi röstar om i kväll.

Anf. 138 OLLE ÖSTRAND (s):

Herr talman! Jag vill helt kort säga till Gunnar Björk i Gävle att man tyvärr inte behåller några färjeförbindelser med positiva skrivningar i ett utskotts-betänkande. Jag tror inte att Gunnar Björk har lyssnat på den här debatten. I realiteten är det regeringen som gett vägverket i uppdrag att utreda möjligheterna att minska statens utgifter för den statliga färjeverksamheten med 50 miljoner. I det förslag som vägverket har avgett ingår en indragning av färjeförbindelsen Sundet–Hasselön. Utskottsmajoriteten, Gunnar Björk i Gävle, har accepterat propositionens förslag i denna del. Det innebär i realiteten att man ger klartecken till kommunikationsministern att framlägga ett sådant här förslag. Det kommer med allra största sannolikhet att innebära en indragning av färjeförbindelsen Sundet–Hasselön utan att färjan ersätts med en bro.

Om Gunnar Björk stöder utskottsmajoritetens förslag i detta avseende betyder det att Gunnar Björk indirekt accepterar en indragning av denna färjeförbindelse. En sådan indragning har inte vi från socialdemokratiskt håll kunnat acceptera. Vi accepterar nämligen inte sådana försämringar för människorna i glesbygden. Det är mot den bakgrunden, Gunnar Björk, som vi yrkar avslag på propositionens förslag i denna del.

Anf. 139 GUNNAR BJÖRK i Gävle (c):

Herr talman! Jag tycker det var värdefullt att Ing-Marie Hansson fick denna draghjälp av Olle Östrand, som suttit i länsstyrelsen och under alla år inte föreslagit någon bro. Jag ser fram emot att Olle Östrand, nästa gång förslaget om en broförbindelse kommer upp i länsstyrelsen, verkligen

engagerar sig för det. Jag önskar honom lycka till.

Det är alldeles riktigt att det krävs pengar för att fullfölja ett broprojekt. Det är just det som är problemet, att socialdemokraterna inte kan anvisa några pengar. De har ju inget besparingsprogram som svarar mot kraven på besparingar i statsutgifterna. Det har regeringspartierna däremot – och det står vi för. Det är avsaknaden av besparingsplaner tillsammans med en konsekvent överbuds- och missnöjespolitik som är socialdemokraternas kännetecken just nu.

Det finns ingenting som säger att just den här färjeförbindelsen är hotad genom utskottets skrivning, eftersom frågan om förbindelsen aktualiserades långt innan besparingspropositionen såg dagens ljus.

Anf. 140 OLLE ÖSTRAND (s):

Herr talman! Om utskottets förslag blir riksdagens beslut är färjeförbindelsen i allra högsta grad hotad. Den motion som Gunnar Björk i Gävle har väckt här tidigare i riksdagen om att färjeförbindelsen skall ersättas med en bro är ju en typisk lokal centermotion, en sådan som man väcker för att få litet gehör i hemmapressen. Mig veterligt har inte Gunnar Björk anvisat ett öre för att bygga denna bro.

Sedan är det i stort sett ointressant vilken uppfattning länsstyrelsen har i denna fråga. Fattar riksdagen beslut i enlighet med utskottets förslag ger man klartecken till kommunikationsministern att arbeta vidare på förslaget. Det förhåller sig så i denna planeringsprocess att om vägverket och länsstyrelsen har olika uppfattningar är det regeringen som träffar det slutliga avgörandet. Har då regeringen fått klartecken för att genomföra besparingar på 15 milj. kr. genom bl. a. indragning av denna färjeförbindelse, fattar regeringen naturligtvis ett beslut om att dra in bl. a. den här färjeförbindelsen.

Anf. 141 GUNNAR BJÖRK i Gävle (c):

Herr talman! Olle Östrand menar att det inte spelar någon roll vad länsstyrelsen säger. Får jag då läsa högt ur en artikel som Olle Östrand tillsammans med moderaten Rolf Dahlberg har skrivit: "Gunnar Björk har med en åsnas envishet år efter år inlämnat sin motion, som han varit medveten om att riksdagen skulle avslå." Olle Östrand ansåg att det var länsstyrelsen som skulle avgöra denna fråga.

Jag tycker att Olle Östrand skall läsa igenom sina gamla insändare i Gävlepressen.

Anf. 142 OLLE ÖSTRAND (s):

Herr talman! Man kan motionera hur mycket som helst. Men skall man motionera om utgifter bör man anvisa pengar också.

Trafikutskottets betänkande 6

Punkt 1

Mom. 1 (statens vägverks organisation)

I en förberedande votering biträdades reservation 1 av Bertil Zachrisson m. fl. med 158 röster mot 17 för motion 105 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 145 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 161 röster mot 160 för reservation 1 av Bertil Zachrisson m. fl.

Mom. 2 a (allmänt om den statliga färjeverksamheten)

I en förberedande votering biträdades reservation 2 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del med 148 röster mot 17 för motion 105 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 156 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 161 röster mot 159 för reservation 2 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2 b (bro vid Bjursundsström)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 159 för reservation 2 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2 c (bro över Liljedalssundet)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 159 för reservation 2 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2 d (bro över Brosundet)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 159 för reservation 2 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2 e (broar mellan Bockholmen och Klädesholmen samt mellan Hamburgsund och Hamburgö)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 159 för reservation 2 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2 f (färjleden mellan Ekhammar och Björsund)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 159 för reservation 2 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2 g (broar vid Pitsundet m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 159 för reservation 2 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2 h

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 3 (vägbyggnadsverksamheten)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 159 för reservation 3 av Bertil Zachrisson m. fl.

Punkt 2

Mom. 1 (strukturplan för SJ m. m.)

I en förberedande votering biträdades reservation 4 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del med 148 röster mot 17 för motion 105 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 154 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 161 röster mot 159 för reservation 4 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2 (medelsanvisning på tilläggsbudget för SJ:s investeringar)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 159 för reservation 4 av Bertil Zachrisson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 3 (samordning mellan de statliga affärsverken, m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 159 för reservation 5 av Bertil Zachrisson m. fl.

Mom. 4

Utskottets hemställan bifölls.

Punkt 3

Mom. 1 (isbrytarverksamheten)

Utskottets hemställan bifölls med 304 röster mot 16 för motion 105 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2 (uppdrag till sjöfartsverket)

Utskottets hemställan bifölls med 304 röster mot 16 för motion 105 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 3 (bidrag till sjöfolkets fria resor)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 159 för reservation 6 av Bertil Zachrisson m. fl.

Punkt 4

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 (avvecklad tjänstebrevsrätt för icke statliga organ)

I en förberedande votering biträdades reservation 7 av Bertil Zachrisson m. fl. med 153 röster mot 16 för motion 105 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 150 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 161 röster mot 143 för

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

reservation 7 av Bertil Zachrisson m. fl. 16 ledamöter avstod från att rösta.

Trafikutskottets betänkande 7

Punkt 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkt 2

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 159 för reservationen av Bertil Zachrisson m. fl.

Punkterna 3 och 4

Utskottets hemställan bifölls.

2 § Besparingar i statsverksamheten, m. m.

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1980/81:17 om besparingar i statsverksamheten, m. m. (industripolitik m. m.) (prop. 1980/81:20).

Anf. 143 INGVAR SVANBERG (s):

Herr talman! Vi har i flera dagar diskuterat regeringens s. k. besparingsproposition, som ju har kommit till för att klara av den kris vi har i vår ekonomi. Regeringen anger att man genom besparingspropositionen vill minska vår obalans i utrikeshandeln, komma till rätta med budgetunderskottet och skapa bättre förhållanden för framtiden.

Men nu är det så att en bättre ekonomisk balans inte uppnås bara genom neddragningar, prutningar och snål medelstillelse. Självfallet betyder ökade inkomster lika mycket som minskade utgifter. Det borde därför vara självklart att besparingarna kompletteras med att man söker öka inkomsterna, öka våra reala tillgångar. Detta borde vara självklart när det gäller industripolitiken. Regeringen tycks emellertid vara så fången i sina besparingsrutiner att besparingarna drabbar alla poster urskillningslöst. Allt skall dras ner, även sådana poster som gäller åtgärder för framtida tillväxt. Och den borgerliga riksdagsmajoriteten tycks också acceptera allt vad regeringen föreslår, även fastän den själv ibland måste inse fördärvet i vissa åtgärder.

När det gäller industripolitiken bör man ställa frågan: På vad sätt kan vi snabbt öka produktionen? Hur får vi fart på industriinvesteringarna och hur ökar vi sysselsättningen? Vilka åtgärder, vilka satsningar är nödvändiga för att öka våra resurser? Men den borgerliga regeringen och den industriminister som startade sin bana med att i snabb takt ösa ut flera tiotal miljarder till i många fall ytterst tveksamma industristöd har nu endast ordet nej i sin vardagsvokabulär. Vissa uppmärksammade undantag ändrar ju inte helhetsintrycket.

Naturligtvis finns det utgifter inom industripolitiken som kan ifrågasättas

och prutas ned. Så har vi i utskottet varit överens om att göra en nedprutning med 2 miljoner genom avveckling av det s. k. DIS-systemet, även om vi socialdemokrater starkt vill poängtera att detta inte får innebära att informationsutbytet mellan näringsliv och samhälle försvinner, utan att vi förväntar att nya vägar skapas och att befintliga system på SCB och länsstyrelserna underhålls i väntan på detta.

Vi är inom utskottet likaså överens om att 125 miljoner till de regionala utvecklingsfonderna under nuvarande ekonomiska förhållanden kan ersättas med en utökning av garantiutrymmet.

Beträffande en rad åtgärder som är avsedda att presenteras i kommande budgetproposition säger vi socialdemokrater att vi får ta ställning till dessa när de presenterats och motiverats, men de borgerliga utskottsledamöterna är beredda att ge regeringen en in blanko-fullmakt när det gäller ytterligare nedprutningar, utan att så noga veta vad följderna av detta blir. De är beredda att fortsätta på samma väg nästa år osv., troligen till dess att det mesta av en genomtänkt och målinriktad näringspolitik avskaffats. Detta kan vi socialdemokrater inte medverka till.

Skall de sparåtgärder inom industripolitiken som nu genomförs få någon som helst effekt, så måste de kompletteras med aktiva åtgärder, med betydande satsningar för att utveckla näringslivet, skapa nya jobb och öka våra resurser. Vi socialdemokrater lägger därför fram en lång rad förslag till aktiva åtgärder för att snabbt förbättra näringslivet och ge förutsättningar för svenska folket att arbeta sig ur krisen, inte svälta sig ur den.

Flera förslag har framförts tidigare och avslagits av den borgerliga majoriteten, men de blev inte sämre för det. Vi hoppas att förnuftet till slut ändå skall segra någon gång över partitaktiken på borgerligt håll.

Vi har i vår motion och våra reservationer tagit upp alla dessa förslag, och jag kommer att presentera några. Jag finner vid denna sena timme inte anledning att ta upp allesammans.

Vi säger att det borde vara en självklar uppgift för en regering i en kristid som denna att söka samla nationen omkring en politik som kan accepteras och vara vettig för en expansion av våra resurser. Vi föreslår därför att regeringen tar kontakt med näringslivet, sätter sig ner och förhandlar med dess företrädare bl. a. för att söka få till stånd en större expansion vad gäller det nordiska industrisamarbetet. Vi säger också att man kan försöka undersöka den svenska industrins möjligheter att i större utsträckning köpa sina insatsvaror hemma i stället för att gå utomlands. Förra månaden framhölls det av en av våra stora industriledare att det fanns flera tusen jobb att vinna på det sättet. Detta visar också på att man bör se över tänkbara investeringsprojekt som finns hos näringslivet och fråga: Varför har dessa inte kommit till utförande? Är det på grund av brist på kapital eller är det någon annan orsak? I nära samverkan bör man här försöka få till stånd en utveckling inom industrin.

Vi återkommer också med förslag till en struktur- och utvecklingsfond. Förslaget har presenterats flera gånger, och jag finner därför inte anledning att närmare redovisa det, men jag vill poängtera att det här gäller en

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

utvecklingsfond – en fond för utveckling av det svenska näringslivet och för att ta till vara nya uppfinningar, nya projekt som förs fram och som bör leda till praktisk industriell verksamhet. Vi anser att det är mycket betydelsefullt att man i nära samverkan med forskningsinstitutionerna försöker få till stånd ny produktion och nya industrier.

Vi tar också upp vårt gamla förslag om att anvisa ytterligare 1 miljard kronor till den fjärde AP-fonden för aktieköp, och samtidigt föreslår vi helt naturligt att den mera teologiskt än praktiskt betingade inskränkning som gjorts från borgerligt håll om att man inte får köpa mer än 10 % av aktierna i ett företag bör försvinna. Det bör vara på tiden att de borgerliga kan erkänna att detta är någonting som inte har någon praktisk betydelse – det borde tvärtom gå att komma överens på den punkten, men så tycks det inte vara ännu.

Redan våren 1979 beslöt riksdagen att tre s. k. samhällsägda utvecklingsbolag skulle inrättas. De skulle inriktas på områdena energi, miljövård och transportsystem. Ännu i dag har regeringen inte gjort någonting för att verkställa riksdagens beslut. Vi finner detta ytterst uppseendeväckande. Vi föreslår också att man skall inrätta två nya utöver dessa tre – som enligt vad vi starkt vill understryka nu bör komma till förverkligande. Det gäller hjälpmedel inom utbildningsområdet och medicinsk teknik. Det är ju så att den offentliga sektorn genom sin teknikupphandling kan vara mycket betydelsefull för industriproduktionen. Vi kan peka på vad det t. ex. har betytt för svensk industri, för t. ex. ASEA, att statens vattenfallsverk har varit beställare av deras turbiner. Företaget har kunnat ha referensanläggningar där. Samma sak gäller t. ex. televerket och L M Ericsson.

Vi föreställer oss att man på hälso- och sjukvårdsområdet skulle kunna åstadkomma en mycket dynamisk utveckling, om staten här gick in och på samma sätt tillsammans med landstingen var upphandlare på detta område.

Trepartiregeringen tillsatte år 1976 en utredning, en delegation, som avlämnade ett betänkande med namnet Vågar till ökad välfärd. Där föreslås särskilt att man bör göra stora insatser inom informationsteknik, mikroelektronik och bioteknik. Man talar också om att särskilda insatser bör göras när det gäller kemisk produktion från inhemska råvaror och materialforskning.

Här har inte något väsentligt skett, och vi finner att en delegation bör inrättas för att försöka få fart på just dessa områden. Detta är projekt som i regel torde bli så stora att industrifonden inte klarar av dem. Det bör därför inrättas en särskild delegation som arbetar med detta. Industrifonden har säkerligen användning för sina pengar ändå, även om den inte rör med det här jättestora området.

Samma sak gäller stöd till teknisk upphandling från privata beställare, där vi visar på att den svenska utrustningsindustrin på senare år haft mycket svårt att få några beställningar här hemma. De stora basindustrierna placerar sina order utomlands. Den svenska utrustningsindustrin får därmed inte tillfälle att skaffa sig referensanläggningar, och på det sättet slås den ut. Vi pekar på

att det är nödvändigt att ändra på detta.

Vi pekar sedan också på att verktygsmaskinbranschen är just en sådan bransch av utrustningsindustrin som bör gås igenom ordentligt. Vi menar att man bör studera och analysera den här industrin och se vad man kan göra för att utveckla den. Vi föreslår därför att riksdagen beslutar om bifall till en motion väckt under allmänna motionstiden, motion 391 från vpk.

Vi föreslår också att man gör en särskild inventering när det gäller statliga företag. Är det fråga om att i kristid mycket snabbt skapa nya jobb, få fram ökad sysselsättning osv., borde det vara självklart att staten använder sina egna företag i första hand för dessa ändamål. Vi pekar på att det är möjligt bara om dessa statliga företag i förväg planerat sin utveckling. Vi föreslår därför att det skall upprättas en treårsplan för hur de statliga företagen skall utvecklas, kunna ta upp ny produktion osv. Och här går de borgerliga emot oss.

Men det förunderliga är att de borgerliga gör samma sak när det gäller *handlingsprogram för underleverantörsföretagen, som i regel är småföretag*. Där har vi flera gånger framfört motionsledes att man bör se till att samhället går in och hjälper underleverantörsföretagen, eftersom de i regel är i underläge gentemot sina beställare, som oftast tillhör storindustrin. Underleverantörsföretagen behöver få hjälp från samhället, bl. a. genom bildandet av factoringbolag och genom att man försöker stärka såväl deras ekonomiska som deras juridiska ställning gentemot storföretagen.

Med detta får det räcka. Men på alla de punkter som jag räknat upp ställer sig den borgerliga utskottsmajoriteten avvisande. Förslagen i motionen avvisas med torftigaste möjliga motivering. Oftast anges som skäl för avstyrkandet att en liknande motion avslagits tidigare. Det är ett den obotfärdiges förhinder. Ibland hänvisas till att regeringen överväger åtgärder inom samma område, och ibland nöjer man sig utan egentlig motivering. Det är beklämmande.

Skall Sverige komma ur sin nuvarande förlamning när det gäller ekonomi och näringspolitik, då fordras det en helt annan politik än angrepp på den offentliga sektorn och generella nedprutningar överallt i budgeten. Då fordras snabba och kraftfulla åtgärder för att ta till vara näringslivets utvecklingsmöjligheter. Men den borgerliga utskottsmajoriteten tycks nöja sig med att pruta ned allt från pensioner till insatser för industriutveckling, i den fåfänga tron att medborgarna uppfattar det som krafttag mot krisen. Det är i sanning ett bedrövligt skådespel.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1–13 i betänkandet.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 144 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det här ärendet består av två helt olika delar. Dels handlar det om besparingar i budgeten, dels gäller det sidor av den allmänna industripolitiken. Det är naturligtvis litet märkligt att debattera två så skilda

dimensioner av industridepartementets verksamhet under samma rubrik. Men det får gå så gott det kan.

Jag skall börja med besparingsförslagen. Här är vi från vpk ytterst kritiska på flera punkter.

Regeringen vill pruta på anslaget till sprängämnesinspektionen. Är det försvarligt?

Statens sprängämnesinspektion har överinseende över hanteringen av explosiva och brandfarliga ämnen. I fabriker och på upplag, i hamnar och i bostadsområden har inspektionen att bevaka de på senare år allt större riskerna som hanteringen av sådana substanser medför. I praktiken är detta en viktig del av arbetarskyddet. Det handlar om ett skydd mot faror, som kan ha väsentligt mera omedelbara följder för både liv och hälsa än dammig luft eller olämpliga maskiner. Det är oansvarigt, menar vi, att försvaga ett sådant skydd.

Vad som alldeles särskilt förvånar är det socialdemokratiska ställningstagandet i utskottet. Vad regeringen begär är ju klarsignal för inskränkningar i nästa års budget. Och det går socialdemokraterna ju i praktiken med på. Man hänvisar till att det inte föreligger något direkt formellt förslag. Men om vi nu släpper igenom regeringens allmänna begäran, så innebär det en klarsignal för konkreta försämringar i januari. Inte heller går det att krypa bakom anmärkningen i petita, att sprängämnesinspektionen skall övergå till avgiftsfinansiering.

För det första är det i det här fallet rent principiellt en diskutabel ordning, som avstyrkts av både inspektionen och riksrevisorerna. För det andra är verksamheten inte sådan att det är lämpligt. Avgiftsfinansiering må till nöds fungera när det är fråga om sådana tjänster som företag och allmänhet själva begär. Men här gäller det självständiga initiativ och inspektioner för att man skall kunna uppdaga faror som vissa intressen kanske vill dölja. Här borde både socialdemokraterna och vpk redan nu ha sagt ifrån.

Så gäller det de regionala utvecklingsfonderna. Där vill regeringen skära ner med 125 miljoner. Och det förslaget får stöd av socialdemokraterna. Jag förstår inte riktigt det ställningstagandet. Just det faktum att det finns pengar som kan disponeras regionalt, som kan bilda en rörlig styrka ute i länen, har ändå betydelse för främjandet av olika näringsinitiativ. Det är också i linje med vad Hans Hagnell så ofta påpekat – större rörlighet i regionpolitiken. Varför skall man då slå ned på det? Om man skall föra den diskussionen kan man ju säga att det vore mera befogat att spara på de statliga lokaliseringstöden, som till 90 % är en ren myt.

Detsamma gäller faktiskt nedskärningen i fråga om industriverkets utredningspengar. Om det är någonting som krävs de närmast kommande åren, så är det fördjupade analyser av industriella struktur- och framtidsproblem. Varför då ge sig på och försvåra just detta? Återigen förvånas vi i vpk av det socialdemokratiska ställningstagandet. I annat sammanhang i detta ärende stöder socialdemokraterna yrkanden om utredning av t. ex. verktygsmaskinindustrins framtid. Sådana yrkanden förekommer både i s- och i vpk-motioner. Men samtidigt släpper ni igenom propåer om en

minskning av industriverkets utredningsbudget. Jag har litet svårt att se logiken i det.

Ytterligare en specialfråga behandlas i betänkandet. Det gäller nedläggningen av Lidköpings Mekaniska Verkstads AB. Till yrkandet om en analys av verktygsmaskinindustrin har i vpk:s motion kopplats ännu ett yrkande, nämligen kravet på ersättningsindustri – en statlig satsning i Lidköping på produktion av verktygsmaskiner. Det vill de borgerliga inte höra talas om. Men också socialdemokraterna vill lämna fältet fritt för den privata industrins manövrer. Jag tycker att det är synnerligen märkligt. Vi skulle alltså säga till lidköpingsborna att någon industri får de inte, men en utredning får de. Socialdemokraterna i utskottet visar en högst missriktad solidaritet med den borgerliga regeringen på den punkten.

Jag övergår nu till det avsnitt av ärendet som har en mer allmän industripolitisk räckvidd. Den främsta utgångspunkten är här att den socialdemokratiska riksdagsgruppen i sin motion med anledning av besparingsmotionen – den stora motionen så att säga – även har tagit upp förslag rörande framtida industripolitik.

I de här förslagen finns ett flertal riktiga eller utvecklingsbara tankegångar. Naturligtvis föranleder det oss att rösta för flera av de socialdemokratiska reservationerna.

Ändå måste man på en rad punkter ställa sig frågande. Vad syftar egentligen den socialdemokratiska närings- och industripolitiken till? Vilken är dess intressepolitiska utgångspunkt? Det kan vara av visst intresse att resonera om detta, därför att det ju kan bli nästa valperiods regeringspolitik. Vi kan inte finna annat än att socialdemokratin här befinner sig i ett allvarligt dilemma.

Under sin regeringsperiod tidigare kom den socialdemokratiska regeringen i allt större politiskt och ideologiskt beroende av de stora finansgruppernas ekonomiska filosofi. Socialdemokratin utvecklade aldrig någon oberoende syn på dessa frågor, någon syn som utgick från arbetarrörelsens ideologiska grundvärderingar.

I stället ställde man upp på strukturomvandlingen, sådan den tolkades och definierades av storkapitalet. Man ställde upp på de stora folkomflyttningarna, på utarmningen av skogslänen, på uppdelningen av människorna i A-, B- och C-lag. Man spridde t. o. m. studiecirkelmateriel som hade titeln Förändringens vind och som syftade till att försona partikadern med de nya kraven och tendenserna i kapitalismen.

Med tiden har det dock för allt fler socialdemokrater blivit uppenbart att denna politik gynnade storkapitalet och inte arbetarrörelsen. För allt fler i hela arbetarrörelsen står det också klart att den hittillsvarande socialdemokratiska politiken varit felaktig. Det handlar i det här fallet för arbetarrörelsen inte om att försona och sammansluta sig med privatkapitalet. Det handlar om makt. Det handlar om helt olika värderingar. Det handlar om helt olika syn på produktionen, på arbetet, på teknologin.

Men om man nu ser på de socialdemokratiska reservationerna till dagens ärende från näringsutskottet finner man att det inte förekommer någonting

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

av detta ifrågasättande, denna kritik av kapitalismen. Tvärtom – allt andas gemensamhet med storfinsans. Ingenstans ens antyds att löntagarna har några intressen som står i strid med de stora kapitalens makt. Den filosofi som predikas är nära nog helt identisk med Krister Wickmans gamla näringspolitik.

Här talas t. ex. om överläggningar med näringslivet rörande samverkan stat-näringsliv. Vad är detta? Vad skall man samverka om? På vilken grund, på vems villkor? Socialdemokraterna i utskottet framställer det som om det inte fanns några skiljaktiga grundvärderingar, som om arbetar- och fackföreningsrörelsen, storfinsans och staten alla hade en gemensam utgångspunkt.

Men så är det ju inte i verkligheten. Storfinsans har intresse av en viss sorts industristruktur, löntagarna av en helt annan. Storfinsans driver fram fusioner, nedläggningar, monopol, karteller. Löntagarna däremot har ju intresse av att försvara jobben, försvara bygderna, bryta upp monopol och karteller. Storfinsans har intresse av kapitalflykt och spekulation. Löntagarna har däremot intresse av att hindra detta och i stället tvinga fram produktiva satsningar. Storfinsans har intresse av en teknologi som ökar styrningen av arbetet och som automatiserar bort dess yrkesinnehåll. Löntagarna däremot har intresse av en teknologi som underlättar insyn och demokratisering och som tar till vara arbetets yrkesinnehåll. Beroende på vilken värdering man har måste man alltså eftersträva helt olika utveckling. Men i de socialdemokratiska reservationerna framställs allt som en enda stor försoning. Det finns en enda väg – den kan vi gå om staten, storfinsans och löntagarna omfamnar varandra.

Socialdemokraterna vill ha en strukturfond. Det är en i och för sig god idé. Men så säger man: Den skall ta fram riskkapital till stora projekt, som har svårt att rekrytera kapital. Men det råder ju ingen brist på kapital. Det finns mängder av pengar. Det är bara det att de inte används för produktiva ändamål. Varför skall då arbetarna tvångsspara för att servera riskkapital åt storföretagen? Vore det inte bättre om man tvingade spekulationskapitalet in på produktiva investeringar? Varför skall storföretagen få tillgodogöra sig arbetarnas pengar? Är det inte äntligen dags att löntagarna får ett självständigt inflytande över fonder och över pengar som alltid varit storfinsansens exklusiva tillgångar?

Socialdemokraterna vill ha samhällsägda utvecklingsbolag. Men då måste man fråga: Vad skall de göra? I reservation 7 ger man exempel på samarbetet mellan televerket och LM, mellan Vattenfall och ASEA. Det är ju intressant. Utvecklingsbolaget Ellemtel bildades som ett partnerföretag mellan staten och LM. Varför? Jo, den avsikten är tydlig nog. Televerket hade i det läget betydande utvecklingsresurser och skicklig personal på hand. Verket kunde alltså ha blivit en farlig konkurrent till Wallenberg och hans LM.

Hur gjorde man då? Jo, man lät utvecklingsbolaget bygga på ett avtal som garanterade LM rätt till utlandsmarknaden. Televerket däremot fick hålla sig hemma. Konstruktionen var alltså avsedd att hålla tillbaka det offentliga

företagandet. Krister Wickmans skapelser Ellemtel och Asca-Atom kommer ju också i ett mycket intressant ljus när man erinrar sig den nu i dagarna diskuterade internationella elektriska kartellen. Vi menar att en uppbindning av staten och det offentliga på detta sätt i högsta grad är till kartellintressenas och privatkapitalets förmån. I stället för att bryta upp de privata jättarnas överenskommelser, så gick alltså den socialdemokratiska samarbetspolitiken ut på att beröva staten möjligheterna till en oberoende politik och underordna den under de privata intressena. Är det sådana utvecklingsbolag vi skall ha?

Jag tror att flertalet löntagare betackar sig, om de ges en ordentlig och ärlig information om vad det gäller. Däremot är det sant att i en annan form och med en annan politisk syftning och medvetenhet kan sådana här utvecklingsbolag vara bra att ha.

Socialdemokraterna i utskottet vill ha en delegation för utvecklingsprojekt av nationell betydelse. Men då måste man också fråga: Vad skall den syssla med? Skall det vara ett samarbetsorgan, där staten ställer upp för att understödja projekt som i verkligheten leds och kontrolleras av privatkapitalet? Man talar om projekt inom mikroelektroniken. Men varför säger man då inte någonting om vilken sorts datorutveckling man vill ha? Hela sättet att uttrycka saken är som när LO-chefen talar på Arosmässan. Man vill att staten och facket skall gå ihop om datoriseringen. Men man talar inte om vilken datorisering man vill ha. Vill man ha digitala system, som kan bli ödesdigra för arbetarens hela yrkesroll och som främjar auktoritära beslutsmetoder? Eller vill man ha analoga system, som kan bevara yrkeskunnandet hos arbetare och lättare förenas med en demokratisering? Det är det som är det avgörande. I Sverige är det nästan bara system av den första typen som planeras. Då är det litet märkligt att det tydligen är det som man vill att facket och löntagarna skall ställa upp på och som skall främjas av ett särskilt utvecklingsbolag.

Efter denna genomgång vill jag sammanfattningsvis säga följande.

Skall man få en progressiv industripolitik efter 1982, så måste socialdemokratin sluta driva 60-talspolitik i 80-talets samhälle. Arbetarrörelsen måste skaffa sig en självständig politik. Man kan inte fortsätta att bygga på illusionen om ett samarbete med de krafter som på varje punkt nu hänsynslöst demonstrerar att de har rakt motsatta intressen mot arbetarrörelsen.

Socialdemokratin måste börja lära sig av sina år i opposition, någon gång lära sig att arbetarrörelsens strävan och folkflertalets intressen inte är förenliga med de stora kapitalens. Man kan inte predika samarbete med dem som gör allt för att undergräva ens egna strävanden.

Man kan inte bygga en industripolitik på en teknokratisk syn, en syn som låtsas att teknologi och industriutveckling är neutrala, att det bara finns en riktning som alla måste gå. Man måste bygga en politik på värderingar, på en samhällssyn, på en ideologi. Den dag hela arbetarrörelsen har en självständig, radikal samhällsideologi – då kommer dess industripolitik också att se helt annorlunda ut än i dag.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till vpk:s samtliga motionsyrkanden.

Anf. 145 INGVAR SVANBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tänker inte ta upp någon längre ideologisk debatt med Jörn Svensson vid denna tid på kvällen. Låt mig bara säga att det väl är litet förunderligt att Jörn Svensson när han går upp i denna debatt inte säger ett ord om de egna motionerna, utan ägnar sig åt att tala om hur fördärliga de socialdemokratiska förslagen är. Det skulle ha varit klädsamt om han ändå något hade behandlat motionen 107 av Lars Werner m. fl. och 1979/80:391 av Carl-Henrik Hermansson m. fl., i stället för att ägna sig åt att tala om för socialdemokraterna att de ändå någon gång måste lära sig något. Det vore roligt om Jörn Svensson någon stund lät bli att hetsa upp sig och skrika om andra, så att han kunde lära sig någonting själv i detta sammanhang. Det var detta jag ville säga rent allmänt.

Motionen 391 får väl i Jörn Svenssons ögon betraktas som något förnedrande. Han sade ju att alla våra tillstyrkanden andades en enda stor vilja till försoning. Eftersom vi har tillstyrkt den här vpk-motionen, omfattas väl också den av denna allmänna försoning. Det var visserligen inte min avsikt, men låt oss ändå säga att det förhåller sig så.

Men vad jag egentligen ville framhålla föränleddes av att Jörn Svensson menade att vi i praktiken går emot t. ex. vissa arbetarskyddsåtgärder, eftersom vi inte sagt nej till alla borgerliga förslag. Vi har generellt uttalat att vi inte tar ställning till alla de frågor som inte direkt föränleder anslagsökanden utan där det bara antyds att man nästa år kommer att ta upp vissa besparingsförslag, dvs. att man då möjligen kommer att vidta några åtgärder. Att vi inte har bundit oss för något sådant är väl en ganska vettig ståndpunkt, som t. o. m. Jörn Svensson bör kunna acceptera. Vi har inte tagit ställning på dessa punkter, eftersom det där inte finns några förslag, bara allmänt bludder.

Däremot har de borgerliga sagt att de godtar att regeringen kommer att handla på angivet sätt nästa år. Märk väl skillnaden! Vi kommer att gå emot dessa tankegångar när de kommer igen i form av direkta förslag.

Jag vill alltså poängtera att vi inte har släppt igenom något från borgerligt håll. De stora orationerna tycker jag att Jörn Svensson nu kunde ägna åt vpk-motionerna, inte åt de socialdemokratiska.

Anf. 146 JÖRN SVENSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag vill först säga att jag inte skriker från denna talarstol, Ingvar Svanberg. Möjligen talar jag högt, så att folk på läktarna skall höra, eftersom jag vet hur det är att därifrån lyssna på debatterna. Det är inte för att skrika som jag står här. Jag vill dessutom säga att jag också har talat om de vpk-motioner som är aktuella och om de krav som vi har.

Det är trots allt bra om det inte blir något av förslaget beträffande sprängämnesinspektionen, även om signalerna är oroande. Låt oss i så fall gå tillsammans i januari från var sitt håll och avslå det – det är utmärkt! Kvar står

dock det som gäller de regionala utvecklingsfonderna. Jag förstår inte riktigt varför ni går emot detta.

Sedan är det väsentliga inte vilken tid på kvällen som vi diskuterar. Det måste alltid finnas tid att föra det som jag avser att föra här, nämligen en kritisk dialog. Det finns nämligen många tankar i de socialdemokratiska reservationerna som är bra och riktiga, även om de är ofullgångna. Men det är ju oerhört väsentligt att vi för denna kritiska dialog inom arbetarrörelsen.

Det finns dock erfarenheter av 1960-talets näringspolitik vilka måste tas till vara i dag och som visar att denna politik trots allt var felaktig. Jag tror att det är en åsikt som har stöd av en växande opinion i det socialdemokratiska partiets bas att det var felaktigt att ställa upp bakom den typ av folkomflyttning och strukturomvandling som man då stod för, liksom att man kan dra slutsatser av detta för framtida näringspolitik.

Låt mig bara för att belysa detta dilemma, som är herr Svanbergs och inte mitt, åtminstone inte annat än indirekt – också jag representerar ett parti som tillhör arbetarrörelsen och har sina rötter och traditioner där. I gårdagens ledare i Aftonbladet står det så här:

”Det är först när arbetarrörelsen och näringslivets företrädare finner en väg som är ömsesidigt tolerabel som landet får en effektiv krispolitik. Vad det borgerliga regeringsinnehavet visat tydligast av allt är ju att det är dessa två krafter,” – dvs. arbetarrörelsen och näringslivets företrädare – ”som kan styra landet ---.”

Jag jämför denna egendomliga klassamarbetspolitik som här uttalats med ett avsnitt på s. 6 i det socialdemokratiska partiprogrammet: ”Socialdemokratin motsätter sig en ordning vilken ger ägandet rätt att utöva makt över människor. Den bekämpar varje koncentration av den ekonomiska makten i ett fåtals händer.”

Men det ledaren i Aftonbladet ställer upp på är just den koncentrationen och dess fortsatta ledning i det svenska samhället.

Anf. 147 INGVAR SVANBERG (s) replik:

Herr talman! Om jag använde ordet skriker om Jörn Svensson skall jag be om ursäkt för det. Jag tror jag sade engagerar sig och skriker. Jörn Svensson har ett sätt att tala, som jag själv har en tendens att falla in i, nämligen att hetsa upp sig, bli engagerad och ivrig. Jag menade inte att han skriker här i lokalen, utan att vi för en mycket hetsig debatt. Det verkade som om vi vore kolossala ovänner om saker vi kanske inte är ovänner om.

När det gäller frågan om vad vi gått med på och inte gått med på vill jag säga att vi ställer upp och diskuterar alla de förslag som kommer från regeringen i budgetpropositionen. Vi har inte godtagit dem i förväg.

Jörn Svensson talar om att redogörelsen i våra reservationer inte är slutgiltig, inte färdig, inte inträngande på alla punkter. Det vore väl förunderligt om den kunde vara det. Jag tror inte Jörn Svensson skall försöka göra detta till någon lärobok i socialdemokratisk strategi på näringslivsområdet. Detta gäller bara hur vi på de här punkterna, i ett mycket utsatt läge,

vill försöka skapa ny sysselsättning och få någon fason på ekonomin i det här landet. Det är helt enkelt så det ser ut.

Jag har inte läst artikeln i Aftonbladet, så jag kan inte yttra mig om den. Men för socialdemokratin är det självklart att det inte är pengarna som skall ha makten i samhället, det är människorna. Vi skall försöka skapa ett samhällssystem där de anställda, medborgarna, har ett större inflytande över industri och näringsliv. Det innebär inte att vi för den skull accepterar alla de propåer som Jörn Svensson kommer med. Han talar om hur fördärvbringande den socialdemokratiska politiken har varit. Jag skall inte börja med att tala om hur fördärvbringande den politik skulle ha varit som vpk försökt propagandera för under samma tid men dess bättre aldrig fått tillfälle att försöka genomföra. Jag tror vi skall försöka låta bli att tala i varandras ställe. Om jag talar för socialdemokratin och Jörn Svensson talar för vpk tror jag det blir bra.

Anf. 148 JÖRN SVENSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag har inte ställt kravet på den socialdemokratiska industripolitiken, så långt den är redovisad i motionen och de aktuella reservationerna, att den skall vara speciellt inträngande. Det jag koncentrerar mig på är egentligen en enda fråga. Vilken sorts grundideologi har den? Jag menar att det där, litet schematiskt uttryckt, finns en åtskillnad mellan å ena sidan en grundideologi som går ut på att staten och fackföreningsrörelsen skall ställa upp på den typ av teknologisk utveckling, den typ av industrialisering och strukturutveckling som styrs och leds av de stora kapitaljättarna. Det är en väg man kan gå om man skall regera ett samhälle som detta. Å andra sidan kan man fråga sig vad som skall vara en arbetarrörelses politiska mål. Skall den ha målet att omdana samhället, att ingripa i maktförhållandena och att djupgående förändra dem i demokratiserande riktning inom det ekonomiska livet? Har man den utgångspunkten måste man komma till ett helt annat resultat. Då är partnerbolag som ger storfinansen fördelar – den typ av samarbetsavtal där staten ställer upp på den tolkning av utvecklingen som storfinansen ger – helt förkastliga.

Det enda jag begär är att Ingvar Svanberg skall diskutera med mig om vilken huvudlinje det är som är vägledande för den socialdemokratiska riksdagsgruppen och gruppen i näringsutskottet. Jag vet litet grand hur resonemanget går ute bland det socialdemokratiska partifolket. Samma resonemang förs också i väldigt vida kretsar utanför våra partier, bland folk som anser sig ha anknytning till och sympatiserar med arbetarrörelsen, som röstar med dess partier.

Man ser läget ungefär så här: Vi har en våldsamt offensiv från både den nationella och den internationella storfinansen och från Arbetsgivareföreningen, en offensiv som inte bara är ekonomisk och använder sig av den borgerliga trepartiregeringen som ett lydigt redskap utan som framför allt är ideologisk, som försöker predika välsignelsen med en hänsynslös konkurrens, med privat maktkoncentration som förhållig kapitalismen.

Det är i detta läge som arbetarrörelsens folk frågar sig: Måste vi icke ha ett

ideologiskt alternativ att sätta emot? Då räcker det ju inte att komma med att vi skall ha en samarbetsdelegation här och där eller gemensamma partnerföretag med storkapitalet här och där, utan då gäller det att diskutera de verkliga maktfrågorna. Det är avsaknaden av dem i de industripolitiska reservationerna i dag som i varje fall har oroat mig litet grand.

Anf. 149 JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Det var ganska intressant med denna oväntade ideologiska debatt mellan företrädare för de socialistiska partierna här i riksdagen om hur industripolitiken skall drivas i ett socialistiskt samhälle. Det kunde vara ganska intressant att få lyssna till fortsättningen, och jag tror att det är bara bra om den här debatten fortsätter inför öppen ridå före nästa val.

Det ämne vi nu diskuterar är regeringens sparplan, och där har vi för näringsutskottets del just nu att diskutera industridepartementets förslag. Det är en ganska liten andel av sparplanen som gäller industridepartementet. Det är ganska naturligt, eftersom ansträngningarna för att åstadkomma en bättre balans i budgeten och i utrikeshandeln ju går ut på att minska den överkonsumtion som vi tyvärr har f. n. och på att styra över resurserna mot områden som är väsentliga för vår ekonomi och sysselsättning. Sparåtgärderna inom industridepartementets område är därför begränsade och får ses som nödvändiga rationaliseringsåtgärder som inte behöver påverka verksamheten i någon avgörande grad.

Jag vill här understryka att förutsättningen för att vi skall uppnå balans i vår utrikeshandel och i vår statsbudget är att vårt näringsliv kan arbeta lönsamt, utvecklas och bli konkurrenskraftigt såväl på exportmarknaden som gentemot den ökande importen. Vi måste därför satsa på åtgärder som stimulerar företagsamheten och de människor som på olika sätt arbetar inom näringslivet till ökade ansträngningar för att bygga ut näringslivet och öka dessa slagkraft.

I propositionen sägs klart ut att vi måste skapa bättre betingelser för industrin för att den skall kunna utvecklas och bli konkurrenskraftig. Vår industri är f. n. för liten för att kunna bära upp den kraftigt utbyggda offentliga service som vi har i det här landet. Vi måste därför bygga ut industrin. Vi skall inte rasera vår offentliga sektor, men vi kan ju effektivisera den.

Vi måste återvinna förlorade marknadsandelar såväl i utlandet som här hemma. Vi måste få vår industri inriktad på att ersätta olja och att arbeta med de många olika möjligheter som finns för att skapa inhemsk alternativ energi.

Inte minst måste vi inrikta oss på att stärka den mindre och medelstora industrin. Den har mycket stor betydelse för produktion och sysselsättning i vårt land. Den har stor betydelse för den regionala utvecklingen och för att vi skall kunna erbjuda alternativ till de många produkter som nu importeras i alltför stor utsträckning och som försämrar vår handelsbalans med utlandet.

Jag vill således understryka vikten av att sparinsatserna leder till en

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

åtstramning av konsumtion som är umbärlig och att resurserna i stället styrs över till insatser i vårt näringsliv.

En del dylika förslag har redan lagts fram av regeringen, och en del kommer att läggas fram i samband med budgetpropositionen och särskilda propositioner framöver.

Vi har delat upp reservationerna i detta betänkande. Herrar Hovhammar och Cars kommer att tala för vissa reservationer, och jag skall beröra en del.

Ingvar Svanberg använde sin vana trogen en hel del markanta uttryck. Han sade att regeringspartierna bedriver ett bedrövligt skådespel och att vi bedriver partitaktik. Jag vänder mig mot det resonemanget. Ju längre man driver ett sådant resonemang, desto svårare är det att åstadkomma åtgärder som är verkningfulla. Jag tror att sådana påståenden i hög grad vilseleder allmänheten. Det ligger ingen partitaktik bakom regeringens sparplan – man tar där upp åtgärder för att försöka komma till rätta med förhållandena.

Det är inte några genomgripande eller stora förslag som socialdemokratin framför i reservationerna i det här ärendet. De uttalanden som görs innebär i regel att man slår in öppna dörrar. Det man kräver är redan gjort eller redan på gång – det gäller saker som redan har beaktats eller kommer att beaktas. Därför är de socialdemokratiska reservationerna onödiga. De är inte grundade på verkligheten. Det är ett spel för gallerierna.

Reservation 1 behandlar DIS-systemet. Socialdemokraterna är med på att man lägger ned informationssystemet företag-samhälle, men de vill ändå uttala att de vill ha någonting annat i stället. Det är precis vad regeringen säger också. Man har konstaterat att det här systemet på olika sätt har blivit för tungrott, och även kommunerna och andra remissinstanser har sagt att det inte är bra och att de vill ha någonting annat i stället, och det säger också departementschefen. Det bör ersättas med ett effektivare system. Det tycker jag vi skulle kunna vara överens om. Ofta sköts informationen mellan företag och samhälle i praktiken på ett informellt och effektivt sätt, som vi kanske har anledning att utveckla vidare.

I reservation 2 säger socialdemokraterna att vi senare en gång till skall ta ställning till de riktlinjer som anges i propositionen. Ja, visst skall vi det. Majoriteten har uttalat att det här får betraktas som riktlinjer efter vilka regeringen kan arbeta vidare. När förslagen framläggs för riksdagen får vi givetvis diskutera dem i detalj och ta ställning till dem. – Det är alltså ingen större skillnad i tänkesättet på de här båda punkterna.

Jag hoppar sedan till reservation 9, som gäller teknisk upphandling från privata beställare. Det är en fråga som vi har diskuterat i samband med en motion om att slå vakt om den utrustningstillverkande industrin här i landet. Näringsutskottet uttalade så sent som i våras att det inte var lämpligt med statliga åtgärder för att styra basindustriernas köp av ny maskinutrustning till svenska leverantörer. Utskottet förklarade att detta givetvis var ett viktigt industripolitiskt spörsmål, men man utgick ifrån att regeringen skulle ha uppmärksamheten riktad på den här frågan.

Läget är detsamma nu. Utskottsmajoriteten förutsätter att regeringen

följer den här frågan med uppmärksamhet och att den tar de initiativ som erfordras.

Det är självklart att det är meningslöst att riksdagen vidtar åtgärder för att få till stånd kontakter mellan t. ex. dem som tillverkar verktygsmaskiner och dem som köper dem. Sådana kontakter tas naturligtvis av producenterna i deras marknadsföring, och de kontaktarna får utvecklas.

Det stora problemet är – det gäller också för den industri som behandlas i nästa reservation, verktygsmaskinindustrin – att vi i viss mån har blivit utkonkurrerade. Vi har haft för högt kostnadsläge, vi har blivit för dyra, vi har inte haft tillräcklig effektivitet i vår industri, och därför har de som behöver verktygsmaskiner i större utsträckning vänt sig till utlandet. Det är en utveckling som vi verkligen får beklaga och som inte minst socialdemokraterna har bidragit till när man har vänt sig emot de krav på ett effektivare näringsliv och en effektivare industripolitik som vi från vårt håll många gånger rest.

Jag skall också beröra den reservation i vilken det yrkas att riksdagen skall ge regeringen till känna att den skall uppdra åt de statliga företagen att de skall lägga fram ett investerings- och utvecklingsprogram.

Det här är ju en uppgift som de statliga företagen självfallet har. Ger man en ram för ett av staten ägt företag att arbeta inom, så är det ju alldeles självklart att företaget också måste arbeta med en budget och en framtidsbedömning och då inte bara för ett år utan gärna tre år och kanske längre.

När företaget finner att man här har en sak som man vill driva igenom, lägger man fram ett förslag för regeringen. Om regeringen tycker förslaget är bra, vilket det ofta finns anledning att tycka, lägger regeringen i sin tur fram förslaget för riksdagen. Så går det till. Det finns ingen anledning för riksdagen att hos regeringen begära några treåriga investeringsplaner. Det är företagen själva som skall komma med dessa planer.

Det här är också en onödig reservation, som jag ser det. Det som önskas är redan på gång.

Med vpk har jag inte så mycket att diskutera i den här omgången. Vad gäller motionen om att starta statlig verksamhet i Lidköping med anledning av den begränsning som ägt rum inom Lidköpings Mekaniska Verkstad vill jag säga att SKF, som är en stor industri, har ett betydande ansvar för verksamheten på orten. Såvitt jag vet är man också medveten om det.

Ett samarbete pågår mellan bolaget, kommunen och utvecklingsfonden som redan har varit i viss mån framgångsrikt. Man har skaffat åtskilliga arbetstillfällen, och flera är på gång. Man har också kunnat konstatera att SKF:s produktion i verkstaden har stabiliserats. Det har t. o. m. talats om någon ökning på senaste tiden, och vi menar att ett statligt ingripande inte är motiverat. Vi tycker heller inte att det finns anledning att staten skulle gå in med en egen industri. Vi tror inte att det skulle vara någon lösning.

Det finns andra exempel på att Statsföretag nu går in i verktygsmaskinindustrin tillsammans med privata företag, och det tycker vi är riktigt. Man gör det för att lösa en del av de problem som finns inom denna industri, och vi tror

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

att de diskussioner som pågår inom branschen leder till att man hittar de vägar som är nödvändiga för att rädda den här industrin.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 150 INGVAR SVANBERG (s) replik:

Herr talman! Johan Olsson, utskottets värderade vice ordförande, är en förunderlig man. Han har den föreställningen att man kan dölja alla motsättningar med att säga: Ja, men vi är väl i stort sett överens.

Han vispar runt i gröten litet grand och säger: Det skall man titta på, det följer ju regeringen, det förutsätter vi att regeringen gör, osv. Vi kan inte instämma i sådan allmän jolmighet. Vi vet ju att regeringen varken ser på saker och ting eller gör någonting.

Jag vill peka på vissa saker som Johan Olsson säger som är ganska lustiga. Han förklarar att när det gäller ytterligare besparingar har han varit med om att säga att detta är riktlinjer för regeringens arbete, och så säger han: Är vi inte i stort sett överens, vi har ju sagt att vi skall behandla dem en gång till?

Skillnaden är den, Johan Olsson, att vi har sagt att detta är inte några riktlinjer som vi har godkänt i förväg. Vi kommer att pröva regeringens alla förslag framöver. Johan Olsson har godkänt riktlinjer i förväg, men vi har inte gjort det.

Det andra exemplet som jag tycker är så typiskt gäller de statliga företagen. Ja, men den uppgiften har ju de statliga företagen, säger Johan Olsson. Har de verkligen uppgiften att lägga fram ordentliga förslag om vilka investeringar de skulle kunna göra på kort sikt, om regering och riksdag såg till att de fick de resurser som behövs? Har man verkligen en sådan planering inom Statsföretag? Det påstår Johan Olsson alltså att de har.

Efter att ha suttit tre eller fyra år i näringsutskottet och följt Statsföretags arbete borde Johan Olsson veta att detta är att fara med osanning. Så ser det inte ut. Företagen har inte den planeringen.

Johan Olsson är rädd för att jag talar så mycket om motsättningar, och han undrar: Går det inte att komma sams? Nej, Johan Olsson det går inte att komma sams om att vi skall dölja de motsättningar som finns. Vi måste nämligen kalla svart för svart och vitt för vitt. Allting är inte grått, Johan Olsson.

Johan Olsson har en helt annan uppfattning än jag i de här frågorna och driver en helt annan politik. A la bonne heure, godtag det då! Säg inte att vi är överens när vi inte är det.

Anf. 151 JÖRN SVENSSON (vpk) replik:

Herr talman! Johan Olssons reaktion på den diskussion som förts mellan mig och Ingvar Svanberg är avslöjande. Det enda han kan förmå sig till är skadeglädje: Titta så oeniga de är!

Men då har han ju missat någonting som är mycket väsentligt för en folklig rörelse, nämligen att kunna ha en självkritisk diskussion mellan olika riktningar för att pröva det som har varit och få fram något nytt och bättre.

Det är ingen svaghet, Johan Olsson, det är en styrka.

Det är vidare en svaghet att någon som helst kritisk och öppen diskussion icke förekommer mellan de tre regeringspartierna. I regeringskoalitionen råder i stället det destruktiva förhållandet att Johan Olssons parti mer och mer i ideologi, i argumentering och i praktisk politik underordnar sig och följaktligen mer och mer valpolitiskt äts upp av moderata samlingspartiet.

Det vore därför kanske bra med litet kritiska dialoger i regeringskretsen också, gärna inför öppen ridå.

Det är litet beklämmande, tycker jag, att se ett parti och en rörelse som så ofta för decentralismens talan nu vara den främsta förespråkaren för att skära ned de medel som skall disponeras för näringspolitik ute i länen. Vart har decentralismen tagit vägen då?

Det är lika beklämmande att höra en representant för centerpartiet upprepa den gamla SAF-myten om att det finns ett köpkraftsöverskott och en överkonsumtion hos de vanliga människorna i landet. Alla människor, inkl. både Gösta Bohman och SAF-direktörerna, vet mycket väl att detta bara är ett politiskt spel. Det är ju inte alls svårt att läsa ut ur den officiella statistiken att de breda löntagarskiktens köpkraft i verkligheten har minskat. Det hela används ju bära för att angräpa deras positioner.

Det är intressant att se hur också Johan Olsson upprepar SAF-propagandans och moderata samlingspartiets officiella åsikter när han säger att man måste minska konsumtionen för de breda folklagren för att få mera pengar till industrin. Men det är ju ingen brist på kapital till industrin! Man måste bara se till att det kapital som finns icke används för kapitalflykt ur landet, för spekulation eller för parasitisk placeringspolitik. Det är den saken det gäller. Det finns gott om kapital, men den beundrade marknadsekonomi använder det inte för produktiva investeringar. Och en anhängare av det privata storkapitalets frihet, som Johan Olsson nu i det moderata sällskapet har blivit, vill naturligtvis inte göra någonting åt det.

Anf. 152 JOHAN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har inte mycket att invända mot Ingvar Svanbergs replik. Han talar om svart, vitt, grått och sådana saker, men rent konkret måste vi tala om de två reservationer som är aktuella här.

Vi har ju utarbetat riktlinjer för hur de statliga företagen skall arbeta här i landet. De måste ha fria och vida ramar att arbeta inom. Det är deras uppgift att lägga fram förslag om hur de vill bedriva sin verksamhet, även om de skulle vilja expandera.

Det åligger dem helt enkelt att ställa förslag, och det blir inte bättre om vi från riksdagen säger att de skall upprätta treårsplaner. Det vore ett ganska meningslöst yttrande från riksdagen. Vi konstaterar i stället, som vi i riksdagen ofta gör, att om saker och ting är på gång, har man ingen anledning att på nytt säga till.

Det här gäller saker som åligger Statsföretag. När man kommer med förslag, har regeringen att handla. Vi har inte på något sätt varit negativa till

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

att Statsföretag lägger fram bra förslag.

När det gäller riktlinjer för det fortsatta arbetet på en del områden, som man tagit upp i sparplanen, tycker jag också att reservationen är tämligen onödig. Vi vet ju att det kommer förslag som vi i januari eller under våren får diskutera. Jag är överens med Ingvar Svanberg om att då först får vi ta sakdebatten. Det är meningslöst att nu diskutera detaljer som vi inte vet hur de kommer att utformas.

Till Jörn Svensson vill jag säga att jag inte gav uttryck för någon skadeglädje över den ideologiska debatten mellan Jörn Svensson och Ingvar Svanberg. Jag bara konstaterade att det var en intressant debatt. Det skall bli mycket intressant att se hur ni lägger upp den diskussionen i fortsättningen, när ni skall redogöra inför väljarna för den industripolitik som de socialistiska partierna skall driva i det här landet under en kommande valperiod.

Vad gäller utvecklingsfonden, som Jörn Svensson syftade på när han sade att vi ville dra ner resurserna ute i länen, har man sagt att nästa budgetår skall det inte utgå ytterligare lånemedel till dessa. I stället vidgar man ramarna för utvecklingsfonderna när det gäller att ge statliga garantilån via de privata bankerna. Därmed behöver det inte bli någon medelsbrist. Om det blir brist på medel finns också möjligheten att komma med anslagsframställningar till riksdagen. Det har man gjort tidigare, och den möjligheten bör man kunna utnyttja om det finns goda förslag som man behöver pengar till.

Anf. 153 INGVAR SVANBERG (s) replik:

Herr talman! Egentligen är denna diskussion meningslös – vi talar förbi varandra, Johan Olsson och jag. Han kommer tillbaka till detta med statliga företag, och låt mig poängtera hur olika vi ser på detta.

Johan Olsson säger: "Det är väl ingen som har hindrat de statliga företagen att planera och lägga fram förslag. Och vi kommer troligtvis inte att gå emot de förslagen." Men det är inte detta saken gäller. Aktieägaren borde säga till Statsföretag: "Nu förväntar vi oss att ni verkligen planerar och skapar ny sysselsättning utan att vara låsta av att ni just nu inte har några pengar. Gör den här planeringen och kom sedan till regering och riksdag med den, så skall vi se om vi kan skaffa fram pengar till investeringarna." Då säger Johan Olsson: "Ja, men det är väl bra om vi inte går emot när Statsföretag kommer med detta."

Det är en underlig inställning. Men den botten i hans syn på näringslivet över huvud taget. Näringslivet som sådant är någonting som Gud har skänkt till det svenska folket och som skall ge det alla goda gåvor. Och vi skall inte göra någonting åt detta näringsliv. Nej, vi skall bara vänta på att alla dessa goda gåvor ramlar över oss. Samma sak är det med Statsföretag. Jag föreställer mig att de statliga företagen borde drivas på ett något annorlunda sätt. Men i varje fall föreställer jag mig inte att de skall ha en aktieägare som säger: "Vi skall inte gå emot vad ni föreslår, men vi kräver ingenting av er. Ni behöver inte göra någonting."

Det är en bedrövelse att behöva höra ett sådant uttalande.

Anf. 154 JÖRN SVENSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag vill bara till Johan Olsson göra den kommentaren att det är mycket som skall bli intressant inför valet 1982. Ett av de särskilt intressanta momenten i svensk politik skall bli att se i vilken grad centerpartiet kommer att underordna sig de tendenser som råder i det svenska näringslivet med koncentration, med fusioner, med karteller, med kapitalflykt och med en ständig benägenhet att spekulera och syssla med parasitiska verksamheter – ting som är verkligt bärande när det gäller att hindra de produktiva och utvecklande satsningarna inom industrin.

Det skall också bli intressant att se huruvida centerpartiet kommer att ställa upp på den datoriseringsutveckling som nu är förberedd och planerad i Sverige och som kommer att få mycket farliga konsekvenser, som kommer att leda till skärpt maktkoncentration och våldsamt uttionalisering av arbetare och av arbetets yrkesinnehåll, eller om ni vill förespråka en annan ideologisk grund. Ni får bestämma er före 1982 om ni vill välja folket eller moderaterna.

Anf. 155 JOHAN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Visst skall det, Jörn Svensson, bli intressant när centerpartiet presenterar sin linje i dessa frågor. Men jag tror inte att situationen kommer att bli den som Jörn Svensson nu föreställer sig. Vi har säkerligen många intressanta debatter att vänta på det ideologiska området.

Jag hann inte nys bemöta Jörn Svenssons påstående att vi inte har någon överkonsumtion i detta land. Vi kan enligt Jörn Svensson gå på i ullstrumporna och satsa statliga pengar. Det är nog nästan bara Jörn Svensson som inte inser att vi i detta land i dag har en överkonsumtion – en konsumtion som är större än vår produktion. För att fylla det gapet måste vi låna pengar både av svenska folket och i utlandet. Detta är en politik som inte håller i längden. Det är de flesta överens om. Därför måste vi vidta åtgärder för att komma till rätta med dessa problem.

Även till Ingvar Svanberg vill jag säga att det är detta som frågan gäller. Vi diskuterar här småsaker, och Ingvar Svanberg grälar ganska intensivt på regeringspartierna för det aktuella förslaget. Men egentligen är den kritiken mycket uddlös. Ni har med era reservationer i de allra flesta fallen sparkat in öppna dörrar.

Vid varje möjligt tillfälle kritiserar ni regeringen för att skapa misstämning när det gäller regeringspartierna. Den inställningen är i grunden olycklig. Ni bidrar, som jag inledningsvis sade, till att skapa ett klimat i detta land som gör det svårare att genomföra nödvändiga åtgärder, åtgärder som utan tvivel de flesta medborgare vet att vi måste vidta. Jag tror att vi skall föra upp diskussionen på en något högre nivå i förhållande till det smågräl som här har förekommit om reservationer.

Anf. 156 ERIK HOVHAMMAR (m):

Herr talman! Innan jag kommenterar några av de reservationer som skrivits av socialdemokraterna tänkte jag helt kort göra några reflexioner

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

kring dagens industripolitiska situation.

Som alla vet möter svensk industri i dag en utomordentligt hård konkurrens från andra länder. Detta gäller såväl för exportindustrin som för hemmaindustrin. Flera faktorer medverkar till detta, men några bör kanske särskilt framhållas. För det första har den övriga västvärlden i stort sett hämtat in vårt teknologiska försprång samt återhämtat sig från andra världskrigets sviter. För det andra tillkommer det en rad nya industriländer under varje decennium. Resultatet av den hårdnande konkurrensen kan avläsas i statistiken över industriproduktionen. Mellan 1975 och 1978 minskade den svenska industriproduktionen drastiskt, och i år blir industriproduktionen inte större än vad den var 1975. Under den senaste femårsperioden ökade däremot OECD-länderna sin produktion med ca 25 % i volym. Vid tankeexperimentet att vår egen produktion hade ökat lika mycket, hade vi – mätt i dagens penningvärde – tillverkat för 60 miljarder kronor mer än vad vi nu gör. Det säger en hel del.

Men den svenska industrins situation är också till stor del direkt avhängig det svenska kostnadsläget. Kostnadsexplosionen 1975–1977 har ännu inte reparerats. Många företag kommer aldrig att repa sig från den utveckling som då ägde rum. Värdemässigt hade svensk industri 1979 förlorat inte mindre än 15 % av sina marknadsandelar jämfört med perioden 1970–1973.

För Sveriges del är det nu helt nödvändigt att industrins investeringar på nytt tar fart samt att kapaciteten kan utnyttjas fullt ut. Men det räcker tyvärr inte med att ställa lån på goda villkor till förfogande eller att bara tala om behovet av nyinvesteringar. För att investeringar skall komma till stånd krävs nämligen lönsamhet. Utan tvivel är det så, att lönsamheten är den helt avgörande faktorn för att investeringar skall äga rum.

För den mycket viktiga verkstadsindustrin blev 1978 det sämsta året under hela efterkrigstiden. De konjunkturmässigt s. k. goda åren 1979 och 1980 blir lönsamheten inte bättre än den var när konjunkturen var som sämst 1967 och 1971. 1980 beräknas vart tredje verkstadsföretag gå med förlust. Räknar man om det i antalet sysselsatta betyder det att ca 60 000 arbetar i förlustföretag inom den industrin.

Mot denna bakgrund är det, herr talman, också naturligt att oppositionen känner bekymmer över den situation som vårt land befinner sig i. I det fallet sitter samtliga demokratiska partier i samma båt. En stark svensk industri behövs för att betala vår import samt vår svällande offentliga sektor. Men jag tycker inte, om jag skall vara uppriktig, att nyheterna duggar speciellt tätt från oppositionen och socialdemokraterna. Vad är det man gör? Jo, lönsamhetstänkandet skjuts i bakgrunden till förmån för ökad samhällsstyrning och nya fonder. Tillsammans föreslås inte mindre än sex nya fonder och utvecklingsbolag. Att kalla detta för en näringspolitisk offensiv finner jag litet väl magstarkt. En riktigare beteckning vore att kalla det sysselsättningsfrämjande åtgärder för dem som anställs i de föreslagna fonderna och bolagen. Det är också att märka att statens industriverk under de senaste av dessa dagar har gått ut och sagt att vi inte behöver några fler sådana här

utvecklingsbolag.

Om jag helt kort skall kommentera reservationerna, så vill jag säga att i nr 3 föreslås statliga överläggningar med näringslivet – det har tidigare i dag kommenterats av bl. a. Jörn Svensson – om hur de expansionsmöjligheter som finns inom industrin praktiskt skall tas till vara. I och för sig kan man slå fast att den här tanken är god, men det finns redan i dag en hel del organ som knyter an just till industridepartementet – för löpande samråd och överläggningar mellan företrädare för regering, näringsliv, olika branscher och fackliga organisationer. Vi har exempelvis det näringspolitiska rådet, småföretagardelegationen och ganska många branschråd. Samrådet torde knappast bli bättre om man inrättar ytterligare institutioner. Inte heller torde staten få andra rekommendationer av näringslivet än de som ges redan i dag. De rekommendationer som näringslivet i dag vill ge är bl. a. följande två: för det första är det nödvändigt att vi försöker sänka de svenska företagens kostnadsläge och stärka deras konkurrenskraft, och för det andra måste vi tillåta en ökad lönsamhet.

Näringslivet vill i dag, herr talman, inget hellre än att i möjligaste mån rå sig självt och utveckla sina idéer. Vad som fattas är en sådan lönsamhet att de här idéerna kan realiseras.

I reservation nr 4 återkommer en gammal socialdemokratisk tanke, nämligen om inrättandet av en struktur- och utvecklingsfond. Fonden föreslås bl. a. tjäna som källa för särskilda utvecklingsåtgärder och finansiering av investeringsprojekt med hög företagsekonomisk risknivå. Men även här, liksom i den föregående reservationen, gör socialdemokraterna enligt mitt sätt att se det grundfelet att man tror att ytterligare en institution är medlet för att få fart på industrins investeringar.

Herr talman! Det råder i dag ingen brist på pengar – det kan jag helt hålla med Jörn Svensson om. Det fattas inte kapital – vad som saknas är lönsamma projekt. Om det skulle vara så att antalet institutioner vore avgörande för ett lands industriella framgång borde Sverige vara ett verkligt lyckorike för industriinvestorerna. Tyvärr förhåller det sig inte riktigt på det sättet. Därför är de förslag som lagts fram från oppositionens sida ganska torftiga – för att använda Ingvar Svanbergs eget ord.

Beträffande reservation nr 7 vill jag anföra att riksdagen 1979 uttalat sig för inrättandet av tre samhällsägda nationella utvecklingsbolag inom områdena energi, miljövard och transportsystem. Frågorna kring dessa utvecklingsbolag kommer att behandlas under år 1981 – det vet Ingvar Svanberg synnerligen väl. Socialdemokraterna vill nu gå vidare i texten och etablera ytterligare två utvecklingsbolag. Utskottsmajoriteten avvisar förslaget, och vi hänvisar till det omfattande utvecklingsarbete som redan bedrivs inom ifrågavarande områden.

Så har vi den sista reservationen, som behandlar frågan om underleverantörernas ställning, och den reservationen är betecknad nr 13. Där krävs en översyn av underleverantörernas ställning gentemot enskilda köpare. Vi vill stärka underleverantörernas ekonomiska och juridiska ställning, konstaterade näringsutskottets ordförande i sitt inlägg alldeles nyss. Och visst är

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

underleverantörernas situation många gånger svår, men deras ställning beror ju till stor del på hur köparna lyckas att sälja sina varor. Sist och slutligen måste detta bli avgörande. Underleverantörerna är buffertar i samhälls-ekonomin, buffertar som ofta har en förvånansvärd flexibilitet när det gäller att ställa om sig. Det visade sig bl. a. i Göteborg, när varven hade en svår krissituation. Småföretagen, underleverantörerna, ställde om sig mycket snabbt. De fann nya produkter och klarade krisen ganska bra. De kunde verkligen ställa om sig till det som så populärt kallas för alternativ produktion.

Men vad dessa företag verkligen behöver är ytterligare aktivitet från politikernas sida. Småföretagarpropositionen var på sin tid bra, för den hade ett reellt innehåll. Men vi behöver gå vidare. Vi behöver ytterligare en småföretagarproposition, och industriministern har aviserat att en sådan skall komma senast i början av 1982.

Svensk exportindustri måste naturligtvis köpa varorna där man får bästa kvaliteten till de lägsta priserna. Med dagens kostnadsläge missar naturligtvis många mindre och medelstora företag leveranser till exportindustrin. Jag vill i det sammanhanget säga att den dåliga lönsamheten självfallet också bidrar till en svag investeringsvilja när det gäller investeringar i denna kategori företag.

Beträffande factoringverksamheten vill jag säga, Ingvar Svanberg, att några statliga insatser inte behövs. Kreditinstituten har under hård konkurrens bedrivit den här verksamheten under en följd av år, och det behövs inga nya statliga inslag i det avseendet.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag konstatera att den svenska industrin håller en hög standard. Vi har många goda idéer. Vad som i dag utgör det största hotet är inte utländskt tekniskt försprång eller yrkesskicklighet, utan det är – jag upprepar det än en gång – Sveriges alltför höga kostnadsläge gentemot utlandet samt den därmed förenade låga lönsamheten.

Med detta konstaterande, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottsmajoritetens hemställan på samtliga punkter.

I detta anförande instämde Erik Olsson (m).

Anf. 157 JÖRN SVENSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag skall inte starta någon ny lång debatt med Erik Hovhammar vid denna sena timme, men jag måste få fråga honom *en* sak som han får hjälpa mig att klara ut.

Erik Hovhammar säger att orsaken till att det går dåligt för den svenska industrin är det höga kostnadsläget. Men vad beror detta höga kostnadsläge på? Beror det på lönerna och på löneutvecklingen? Då kan vi gå till OECD:s statistik som mäter lönekostnaden i olika länder per producerad enhet och se om den kan hjälpa oss att få reda på hur det förhåller sig. Den visar nämligen att sedan början av 1960-talet fram till mitten av 1970-talet ökade de svenska lönekostnaderna per producerad enhet mycket mindre än i det överväldigande flertalet andra kapitalistiska industriländer. Det var egentligen bara i

USA de ökade ännu mindre. I Japan och Italien ökade lönekostnaderna per producerad enhet under denna period mycket mer än i Sverige. Så inträffade ett par år strax efter mitten av 1970-talet där det i någon mån vände och blev på motsatt sätt. Men att döma av denna OECD-statistik och den statistik som också ges ut av Svenska arbetsgivareföreningen har det därefter blivit en återgång så att stegringen av de svenska lönekostnaderna per producerad enhet i förhållande åtminstone till genomsnittet av OECD-länder varit mindre. Vad visar oss detta? Jo, det visar att kostnadsläget och kostnadsbekymren inte kan ha berott på löneförhållandena och lönernas utveckling utan de måste ha berott på något annat. Kanske har de rent av berott på att det finns dåliga företagare eller företagare som inte nyinvesterar utan alltför mycket sysslar med spekulation, ty på lönerna kan detta ju inte bero, vad jag kan förstå av tillgängligt material. Kan Erik Hovhammar förklara för mig vad det beror på?

Anf. 158 ERIK HOVHAMMAR (m) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga till Jörn Svensson att vi i Sverige har tillgång till mycket skicklig och kvalificerad arbetskraft, en väl skolad arbetskraft. Jag tror också att vi i det stora hela har skickliga och dugliga företagare. När det gäller kostnadsläget vet vi ju att Sverige ligger mycket högt. Vi har ett högt löneläge. Jag ger dock Jörn Svensson rätt i att det finns länder som i dag måhända har ett ännu högre löneläge än vi har, men vi ligger högt i tabellen.

Företagen har under årens lopp fått en mängd avgifter – ökade arbetsgivaravgifter. Det har lagts stora sociala kostnader på företagen, och de drabbar inte minst de små företagen, som är synnerligen arbetsintensiva. De företag som har tillgång till en stor maskinpark och som använder förhållandevis få medarbetare i förhållande till omsättningen drabbas inte av dessa problem, men det lilla företaget som är arbetsintensivt drabbas mycket hårt. Arbetsgivaravgifter och sociala kostnader har alltså medverkat till att vi från svensk sida har ett dåligt konkurrensläge.

Vi har en lönsamhet som inte är så särskilt tillfredsställande. Om Jörn Svensson litet grand ser efter vad de s.k. börsnoterade företagen utdelar, finner han att det är ganska litet. Jag nämnde nyss från verkstadsindustrin en färsk siffra som visar att en tredjedel av alla de företag som är anslutna till verkstadsindustrin – Sveriges verkstadsförening – går med förlust, och det handlar om 60 000 anställda. Dessa siffror säger kanske en del om de problem som företagen i dag har att brottas med. Vi tycker därför att de förslag som regeringen här lägger fram i olika propositioner i alla fall är ett ärligt försök att få en bättre tingens ordning till stånd enligt vår uppfattning.

Anf. 159 JÖRN SVENSSON (vpk) replik:

Herr talman! Erik Hovhammar viker undan i den här frågan. Nu börjar han plötsligt tala om lönernas absoluta höjd, men det är inte alls det saken gäller.

Om lönekostnaderna skulle ha haft någon negativ betydelse för förändringarna av den svenska industrins konkurrenskraft så måste lönekostnaden per producerad enhet i Sverige, sedd över en längre period, ha stigit mer än i övriga länder. Men det har den inte gjort. Då kan man alltså konstatera att det inte beror på att lönekostnadsutvecklingen varit ogynnsammare i Sverige än i OECD-länderna i allmänhet. Den saken är klar – och det bestrider alltså Erik Hovhammar inte heller i sin replik, utan han talar i stället om någonting annat, nämligen timlönerna.

Sedan kommer vi till beskattningen. Där tror jag inte heller att man kan påstå att den samlade skattebördan på privatföretagen stigit mer i Sverige än i andra länder. Det har den definitivt inte gjort. Tvärtom har företagen under årens lopp fått en rad olika förmåner som möjliggjort för dem att genom avskrivningar och på annat sätt minska skattebördan jämfört med vad som var fallet i början av 1960-talet.

Grunden måste alltså ligga någon annanstans för det här dåliga sättet att hävda sig på exportmarknaden. Är det kanske så att man flyttat ut industrier och kapital och att landet därför i ökad utsträckning på grund av denna politik – som inte står i nationens intresse och som lett till att det produceras mindre i landet – blivit tvungen att köpa in mer än tidigare och att obalansen i de utrikes betalningarna kommer av det?

Kärnan i mitt resonemang är ju att det är på näringslivets sida och på det kapitalistiska systemets sida som den verkliga förklaringen är att söka. Att det är dålig lönsamhet beror ju på att det är kris i herr Hovhammars system.

Anf. 160 ERIK HOVHAMMAR (m) replik:

Herr talman! Jag förmodar att Jörn Svensson med uttrycket "Hovhammars system" menar marknadsekonomin. Då vill jag påstå att det systemet – marknadsekonomin och fri ekonomi över huvud taget – visat sig betydligt mer framgångsrikt än det system som Jörn Svensson förespråkar, nämligen socialism och planhushållning. Det går an att titta på en del olika länder och göra de jämförelserna. Den debatten skall vi emellertid inte föra här i kväll, men jag vill ändå säga detta eftersom Jörn Svensson kom in på det här problemet.

Kostnadsläget totalt sett i Sverige är mycket högt – det kommer vi inte ifrån. Det stora flertalet företag – de mindre och medelstora företagen – har drabbats av olika påslag. Vi har från vårt håll krävt en rejäl sänkning av skatten på exempelvis det kapital som arbetar i familjeföretagen. Och i familjeföretagsskatteberedningen har bl. a. socialdemokraterna chans att visa var de står. Vi gör en positiv insats som innebär att småföretagen kan leva vidare!

Jag kan ta ett annat exempel. Det gäller provanställning. Vi har försökt att få genomfört att få anställa ungdomar på prov. Här finns det också möjligheter för alla, inte minst för Jörn Svensson, att göra en insats – att se till att företag får möjlighet att anställa ungdom på prov i sex månader. Det skulle innebära att tiotusentals ungdomar skulle få ett meningsfullt jobb.

Det är bara några saker som jag kan peka på. Jag kan fortsätta listan, men jag tror inte att det behövs. Alla som sysslat med näringspolitik i Sverige vet i dag var problemen ligger. Och de vet också vad som behövs för att få fart på hjulen.

De propositioner – jag upprepar det – som den här regeringen lagt fram syftar just till att få i gång en ökad aktivitet i näringslivet, och det behöver vi sannerligen i dag.

Anf. 161 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Beträffande fjärde AP-fonden kan det konstateras att socialdemokraterna inte vill nöja sig med de ytterligare 600 miljoner som regeringen vill tillföra fonden. De vill backa på med ytterligare 400 miljoner till sammanlagt 1 miljard.

Eftersom pengarna någonstans måste tas, skulle ett sådant beslut innebära att de övriga AP-fonderna fick nöja sig med ett 400 milj. kr. mindre belopp. Det skulle drabba dem som lånar ur dessa fonder, bl. a. kommunerna. Resultatet kunde t. ex. bli mindre pengar för lån till bostadsbyggandet och daghemsbyggandet.

Vad förslaget möjligen också visar på är ett växande förtroende inom socialdemokratin för det privata näringslivets möjligheter att förvalta lånade pengar, så att de bevarar sitt värde och kommer till god användning. Detta är positivt, herr talman, och noteras med tillfredsställelse. Näringslivet är inte en gåva, skänkt av gudarna till det svenska folket, och det håller jag helt med Ingvar Svanberg om. Men frågan är väl ändå om inte socialismen är av djävulen.

Därför är det också klokt att låta fjärde AP-fondens andel av kapitalet i de börsbolag den går in i uppgå till högst 10 %. En sådan andel av kapitalet ger fonden möjlighet till ett verkligt inflytande men ändrar inte företagens karaktär. Därför säger utskottsmajoriteten också nej till det socialdemokratiska förslaget om att 10-procentsgränsen skall bort när det gäller fjärde AP-fondens rätt att köpa in sig i företag.

Herr talman! Det är nu knappt ett och ett halvt år sedan fonden för industriellt utvecklingsarbete tillkom. Det är därför ännu för tidigt att söka utvärdera vad fonden utträttat och uträttar. Men uppenbart är att fonden kan, om man finner anledning därtill, medverka både vid tillkomsten och vid finansieringen av stora utvecklingsprojekt som är av nationell betydelse. Därför kan utskottsmajoriteten inte finna att det i dag finns behov av en särskild delegation för att leda arbetet med sådana projekt. Bottnar inte också detta socialdemokratiska förslag – som så många andra – i en övertro på politikernas och administratörernas möjligheter och förmåga att välja ut framtidsprojekt och att leda arbetet med att förverkliga dessa? Vi tror inte att det är genom nya organ av det slag som socialdemokraterna här föreslagit som man kommer till rätta med obalansen i svensk ekonomi och med det kärva företagsklimatet.

Frågan om offentlig upphandling som ett industripolitiskt medel kan förtjäna att diskuteras mer än vad som hittills har gjorts. I det sammanhanget

Tisdagen den
16 december 1980

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

finns det all anledning att ta till vara kunskaper och initiativkraft hos samt att stimulera produktion och sysselsättning i de verkstadsrörelser som är knutna till affärsverk och myndigheter. Hur detta skall gå till diskuteras f. n. i den s. k. samverkutredningen. Något behov av att genom ett riksdagsuttalande förekomma utredningen finns inte.

Men frågan om offentlig upphandling kan förtjäna att belysas också i ett större sammanhang. Vi har många värdefulla erfarenheter av vad samverkan mellan den offentliga sektorn och näringslivet har betytt när det gällt att få fram ett svenskt kunnande och en internationellt konkurrenskraftig svensk teknik. Det är i hög grad angeläget såväl för regeringen och myndigheterna som för näringslivet och facket att man diskuterar och tar de initiativ till gemensamma åtgärder inom detta område som kan behövas.

Mom. 1 a (anslaget för enkäter rörande företagens framtidsplaner)

Utskottets hemställan, som ställdes mot motion 107 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, bifölls genom votering medelst uppresning.

Mom. 1 b

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 1 c (informationssystemet företag-samhälle)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 156 för reservation 1 av Ingvar Svanberg m. fl. i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2 a (minskat anslag till regionala utvecklingsfonder, m. m.)

Utskottets hemställan, som ställdes mot motion 107 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, bifölls genom votering medelst uppresning.

Mom. 2 b (vissa besparingar inom industridepartementets område)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 142 för reservation 2 av Ingvar Svanberg m. fl. i motsvarande del. 15 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 3 (överläggningar mellan statsmakterna och näringslivet)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 142 för reservation 3 av Ingvar Svanberg m. fl. 15 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 4 (struktur- och utvecklingsfond)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 157 för reservation 4 av Ingvar Svanberg m. fl.

Mom. 5 (överföring av medel till allmänna pensionsfondens fjärde fondstyrelses förvaltning)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 157 för reservation 5 av Ingvar Svanberg m. fl.

Mom. 6 (begränsningen av fjärde fondstyrelsens placeringar i samma företag)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 157 för reservation 6 av Ingvar Svanberg m. fl.

Mom. 7 (inrättande av samhällsägda utvecklingsbolag m. m.)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 7 av Ingvar Svanberg m. fl., bifölls genom votering medelst uppresning.

*Besparingar i
statsverksamheten,
m. m. (NU)*

Mom. 8 (särskild delegation för stora utvecklingsprojekt av nationell betydelse)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 8 av Ingvar Svanberg m. fl., bifölls genom votering medelst uppresning.

Mom. 9 (stöd till teknisk upphandling från privata beställare)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 9 av Ingvar Svanberg m. fl., bifölls genom votering medelst uppresning.

Mom. 10 (utredning om verktygsmaskinindustrin)

I en förberedande votering ställdes reservation 10 av Ingvar Svanberg m. fl. mot motion 1979/80:391 av Carl-Henrik Hermansson m. fl. i motsvarande del, varvid reservation 10 biträdades medelst uppresning.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 160 röster mot 157 för reservation 10 av Ingvar Svanberg m. fl.

Mom. 11 (investerings- och utvecklingsprogram för de statliga företagen)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 157 för reservation 11 av Ingvar Svanberg m. fl.

Mom. 12 (de statliga affärsverkens och myndigheternas verkstadsrörelser)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 157 för reservation 12 av Ingvar Svanberg m. fl.

Mom. 13 (handlingsprogram för underleverantörsföretagen)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 157 för reservation 13 av Ingvar Svanberg m. fl.

Mom. 14 (en statligt ägd verktygsmaskinindustri i Lidköping)

Utskottets hemställan bifölls med 299 röster mot 17 för motion 1979/80:391 av Carl-Henrik Hermansson m. fl. i motsvarande del.

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

*Omflyttning på
föredragningslistan*

3 § Föredrogs
Civilutskottets betänkande
1980/81:9 om anslag till lantmåteri- och kartväsendet (prop. 1980/81:25)

Utskottets hemställan bifölls.

4 § Kammaren beslöt att förhandlingarna skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

5 § Anmäldes och bordlades
Civilutskottets betänkande
1980/81:12 med anledning av återförvisning av ärende om räntebidrag m.m.
(CU 1980/81:7 mom. 5)

6 § Omflyttning på föredragningslistan

Anf. 162 TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista uppföres dels trafikutskottets betänkande 8 främst bland två gånger bordlagda ärenden,

dels närmast därefter civilutskottets i dag en gång bordlagda betänkande 12,

dels ock övriga betänkanden i följande ordning:

skatteutskottets betänkanden 18 och 19

socialutskottets betänkande 14

näringsutskottets betänkanden 21, 23 och 24

civilutskottets betänkande 10

justitieutskottets betänkande 15

utrikesutskottets betänkanden 15 och 16

socialutskottets betänkanden 13 och 6

kulturutskottets betänkanden 14, 15 och 19

utbildningsutskottets betänkanden 13 och 14

näringsutskottets betänkanden 15 och 27

socialutskottets betänkande 15

näringsutskottets betänkanden 16 och 22

trafikutskottets betänkande 9

socialutskottets betänkanden 10 och 11

jordbruksutskottets betänkande 13

lagutskottets betänkanden 2, 5 och 8

utrikesutskottets betänkande 18

kulturutskottets betänkanden 16–18

utbildningsutskottets betänkanden 9–11

jordbruksutskottets betänkande 14

näringsutskottets betänkanden 2, 3 och 20

lagutskottets betänkanden 1 och 9
näringsutskottets betänkande 7.

Nr 52

Tisdagen den
16 december 1980

*Omflyttning på
föredragningslistan*

7 § Kammaren åtskildes kl. 00.06.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert